

Deu mirades

*Per als qui ens ensenyen
a estimar els llibres*

jollibre

www.jollibread.com

© D'aquesta edició:

2016, Santillana Infantil y Juvenil, S. L.

Avenida de los Artesanos, 6. 28760 Tres Cantos (Madrid)

Telèfon: 91 744 90 60

Dipòsit legal: M-10.563-2016

Printed in Spain – Impres a Espanya

Edició no venal

Directora de la col·lecció:

Maite Malagón

Editora executiva:

Yolanda Caja

Direcció d'art:

José Crespo i Rosa Marín

Projecte gràfic:

Marisol del Burgo, Rubén Chumillas, Rosa Marín, Julia Ortega i

Álvaro Recuenco

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Si en necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment, adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

Deu mirades

*Per als qui ens ensenyen
a estimar els llibres*

jollibre

Aquest llibre, escrit, dissenyat, maquetat, editat i produït per persones que estimem els llibres, pretén ser un homenatge a tots els mestres, en el sentit més afectiu i íntegre de la paraula, mestres que amb dedicació, creativitat i entusiasme acompanyen infants i joves en el seu creixement.

I, ben especialment, és dedicat a tots aquells docents que han transmès el seu amor per la LITERATURA, convençuts que l'educació és una arma de futur i la lectura, un instrument plaent i eficaç per construir aquest món millor que tots desitgem. Esperem que, en llegir aquests relats, escrits des de l'experiència, la sinceritat i el respecte de grans escriptors, sentiu tot el nostre agraïment per la vostra valuosa tasca.

Equip jollibre

Índex

<i>La llista</i> , Miquel Arguimbau	11
<i>La Lluïsa i les taronges</i> , Maite Carranza	25
<i>Un món sota el cel</i> , Jordi Sierra i Fabra	39
<i>Els ulls són per mirar</i> , Gemma Pasqual i Escrivà	47
<i>Ismael, el perdonavides</i> , Joan Pla	57
<i>El meu primer llibre</i> , Mercé Viana	69
<i>Pólvora de fades</i> , Silvestre Vilaplana	79
<i>Tarda de teatre</i> , Care Santos	87
<i>El pont de la Milena</i> , Joan Manuel Gisbert	99
<i>Na Mariaenganxa i els llibres</i> , Caterina Valriu	109

La llista

Miquel Arguimbau

La llista

—Imagina't que la Terra té data de caducitat —li proposa ell com a tema de conversa. 13

—Des que vaig néixer que n'he sentit a parlar i mai no m'ho he pres seriosament. De fet, de tant en tant sempre hi ha qui ens diu que tot s'acaba, que ja ho van pronosticar els maies i aquí som —respon ella amb un somriure.

—Però el que hem sentit sobre la fi del món sempre ha estat un deliri de fanàtics, de sectes sense cap sentit, sense cap base científica. I el calendari maia pot haver estat mal interpretat.

—M'has convidat a sopar per parlar-me d'aquestes coses?

—Volia veure't, Helena, ja fa temps que no passàvem una estona plegats.

—Saps? Quan has dit això de la fi del món fins i tot m'ha semblat que t'ho creies. —Un somriure il·lumina el seu rostre, que sembla sorprès per la conversa massa seriosa.

Ella es diu Helena. Ara té l'edat en què cada dia lluita amb força defensant uns principis. Ha estudiat per transmetre aquests principis. La seva actitud no busca el benefici propi. De vegades, després d'una jornada laboral una mica decebedora, fa un passeig per no arribar a casa amb cara de pomes agres, recuperar forces i tornar a lluir el millor somriure. Ella està convençuda que el somriure és la manifestació més positiva per enfrontar els problemes.

Va ser molt feliç quan va rebre la trucada del que havia estat l'amic de l'adolescència i després company d'estudis. Feia uns anys que no es veien, ja que ell havia estat fixat per una companyia amb seu als Estats Units i tot i mantenir el contacte mitjançant Skype i les xarxes socials, el cert és que la seva tornada —«em quedaré uns dies i t'haig de veure», li va dir— la va omplir de joia.

—Explica't, amic, fes-me cinc cèntims de com és la teva vida a Salt Lake City.

—Molt interessant, creu-me.

—Sempre m'has transmès la sensació que no t'agrada parlar gaire del que fas, i ara, mirant-te als ulls, encara m'ho sembla més.

Ell la mira com si estigués a punt de desvelar-li un secret. El seu és un gest entre l'entusiasme i la preocupació. Per cert, es diu Alfons.

—Fem un brindis —diu ell mentre alça la copa de vi.
—Per l'amistat —proposa ella.

Les copes xoquen.

Mentre assaboreix el vi l'Helena intueix que l'Alfons no només està de visita. El coneix molt bé.

—T'agrada Salt Lake City?

—De fet conec molt poc la ciutat. Hi vaig ser dos mesos i després em van traslladar a un poble molt petit. És increïble el contrast entre el típic poble americà i l'edifici tan modern de l'empresa. No és un edifici pròpiament dit, és més aviat una mena d'urbanització amb tots els serveis. Com una gran superfície amb cases.

—No sé si m'agradaria viure en un lloc així.

—No, no t'agradarà...

—Com dius? No «m'agradarà»?

L'Helena fa un gest de sorpresa, però aquella frase és la confirmació que l'Alfons en porta de cap una de ben grossa.

—Aquest viatge fins aquí, aquest sopar, aquesta trobada tenen un objecte: vull que vinguis amb mi.

Ellariu amb ganes.

—Què t'empatolles? Em prens el pèl?

—El futur et necessita.

—Escolta, Alfons. O has canviat molt o t'has begut l'enteniment. Jo esperava que parléssim del que fas, de com et va, jo et diria com és la meva vida, tu la teva, riu-riem, ens confessariem les nostres decepcions i brindaríem pels pocs o molts èxits a les nostres professions, i el que em trobo és que em dius que has vingut a buscar-me i m'ho dius amb un to amb el qual pretens que m'ho agafi seriosament. Et trobes bé, t'has tornat boig? Et puc ajudar? Vols que et busqui un psiquiatre? Mira, et segueixo el corrent: l'oferta és de feina o potser et vols casar amb mi?

—No t'enfadis i escolta'm.

—T'escolto.

—El que et diré et semblarà una fantasia —ell posa una mà sobre la d'ella— i sí, et semblarà que m'he begut l'enteniment o que m'han rentat el cervell, o que estic sota el domini espiritual d'una secta. Si no em creus ho entendré, però quan arribi el moment, te'n penediràs. Tu sempre has actuat amb compromís. Transmets vitalitat, confiança, creus en el que fas, t'indignes davant de les injustícies...

—Perdona —interromp ella— però jo ja em conec i no vull que m'afalaguis.

—Com saps o intueixes, darrere de tot plegat hi ha un poder a l'ombra.

—Espera, para el carro i anem a pams. Estic fent un esforç per no aixecar-me i marxar, però t'estimo molt i a més aquests espaguetis al pesto són exquisits i no pen-

so fotre el camp sense prendre les postres, un cafè i qui sap, un gintònic. —Ella s'obre, bromeja amb els plats del menú, li dol veure l'Alfons en un estat que no sap definir.

Ella pensava passar unes hores plenes d'entusiasme. No només per la visita del seu amic, també ho necessita. Estima tant el que fa que sovint oblida que també és necessària una estona d'esbarjo.

—Au, vinga, no em parlis de poders a l'ombra. Ja sabem que qui aparentment mou els fils de la societat, del món, és un titella. Ja sabem que les desigualtats socials són cada dia més exagerades, ja sabem que s'està creant una societat dividida descaradament entre rics i pobres, on l'educació serà un privilegi dels poderosos i la resta no podrà somiar anar a la universitat perquè des de ben joves ja sabran que el seu destí és sobreviure mentre són explotats en una feina on no tindran cap dret i sí una única obligació: complir.

—Per no parlar del canvi climàtic —diu ell com oferint-li un camí per continuar el discurs que ha iniciat.

—Em pregunto si molt aviat tots anirem amb màscares pel carrer, fins i tot a casa. Es parla molt de la contaminació a les ciutats, una contaminació força visible, i que poc que es parla de la contaminació dels rius, de la desforestació, del desert que avança i avança. Les ciutats creixen sense control...

—I què em dius de l'agricultura? —ell torna a posar l'ham i ella se l'empassa.

—Trobar un tomàquet que faci olor de tomàquet cada dia és més difícil. Molts pagesos han hagut d'abandonar els conreus, i els que tenen vaques cobren la llet per sota del que els costa mantenir els animals.

—La natura es venjarà —afirma ell.

—La natura també n'és víctima, amic. Sobrevis i és meravellosa, però si no ho arreglem... Dic «arreglem» perquè tots hi tenim una responsabilitat.

—Però més els que permeten o han permès arribar a uns extrems tan perillosos.

L'Helena veu que l'Alfons la mira fixament i amb un rictus triomfador.

—I ara què et passa? —li pregunta ella.

—Per tot el que has dit i moltes coses més que diries, sóc aquí. Ets especial.

—Ja hi tornem?

—Em deixes parlar i em promets que m'escoltaràs sense interrupcions?

—Com quan parla el mestre?

—Exacte.

—Aixecaré la mà si vull interrompre.

—Entesos.

—Endavant.

—Imagina't que tens l'oportunitat de participar en un programa, per dir-ho així, on els grans errors comesos pels que ja sabem, el poder a l'ombra...

Ell fa una pausa ja que creu que ella saltarà en escoltar les darreres paraules. L'Helena fa un gest com de desesperació, però obrint la mà el convida a continuar.

—Gràcies —diu ell abans de continuar—. Fa un moment has fet un resum d'alguns dels problemes més greus. I podíem parlar i parlar de les guerres, les religions, els fanatismes... Helena, el món, tal com l'entenem, s'acaba. I ara aniré al gra: vull que formis part d'un grup de persones que seran vitals per al futur.

L'Helena l'escolta incrèdula, però l'escolta.

—Ho hem vist a pel·lícules i, especialment tu, ho has llegit en molts llibres. El món s'acaba. Ho pot provocar la natura o l'esser humà: l'erupció de tots els volcans, l'explosió de milers de bombes nuclears, la manca de recursos per alimentar els habitants...

L'Helena aixeca la mà per demanar la paraula.

—Digues.

—No em dius res de nou... S'acabaran els peixos dels mars i pots dir tot el que ens preocupa, però no em dius res nou. És això el que fas als Estats Units? Estudiar el que qualsevol persona amb sentit comú ja tem, ja sap?

—Tens raó, no t'he dit res de nou.

—Escolta'm, Alfons. Demanem les postres i crec que ens anirà molt bé un gintònic.

—Què penses cada dia quan els tens davant i et miren?

L'Helena somriu alhora que mou el cap com si fos una balança buscant l'equilibri entre els aspectes positius i negatius.

—Prou que ho saps. Quan els tinc davant veig molta il·lusió i també molts dubtes. Entusiasme i desencís. En uns veig els artistes del futur, els científics, els metges, els enginyers, els esportistes, els músics. I també els marginats. N'hi ha que em fan pensar que necessitaran molta sort per sortir endavant, però ells representen el gran repte de la meva professió tot i que sovint em fan perdre la paciència. Els tinc davant i llavors recordo el motiu pel qual vaig sentir la vocació. Em necessiten i tinc el repte diari de no decebre'ls.

Continuen parlant fins que s'adonen que els empleats del restaurant comencen a recollir per tancar. Marxen i passegen agafats de la mà, tal com havien fet moltes vegades.

—Què t'emportaries a una illa deserta? —pregunta l'Alfons.

—Llibres, és clar. A manca de persones em tornaria boja sense llibres.

—Doncs imagina't que l'univers és un oceà on hi ha planetes similars a la Terra. Imagina't que hi ha la possibilitat d'anar-hi. Què t'hi enduries?

—Res. No faria aquest viatge tan utòpic.

—Ara et parlaré de la meva feina: fa molt poc s'ha descobert un meteorit brutalment enorme que apunta directament a la Terra. És una amenaça real. S'estan buscant possibilitats per evitar l'impacte al mateix temps que es prepara una missió que eviti que l'esser humà quedi esborrat per sempre de l'univers. Hem pensat i pensat, i també hem preguntat a savis, científics, humanistes, filòsofs, esportistes, mares, pares, escriptors, alumnes... Vam preguntar qui hauríem d'emportar-nos a un planeta per començar de nou, però aquesta vegada amb una base cultural que faria possible l'esperança d'una societat més justa amb tots els éssers humans i també amb el seu entorn. Hem fet una llista de professions i ara contactem amb les persones. Una peça indispensable per assolir aquest repte és, segons les respostes assolides, una o un professor entusiasta de la literatura infantil i juvenil. Els motius resulten obvis. Vull que acceptis formar part de la llista. Per això t'he dit que t'he vingut a buscar, perquè així veuràs que tot el que t'he dit té una base científica.

—Començar de nou?

—Ho pots dir així, però amb una diferència considerable respecte als primers pobladors de la Terra. Ja es començaria amb una base cultural, científica... Amb respecte per la natura...

—Mai no podria abandonar els meus alumnes...

—No ho hauràs de fer si el meteorit canvia el rumb o el podem destruir. De moment només et demano que acceptis formar part de la llista.

L'Helena mou el cap sense creure's del tot el que li diu el seu amic.

—Saps una cosa, Alfons? M'agrada que hagis pensat en mi, i com que no vull personalitzar, crec que és tot un homenatge que fas als mestres i professors de literatura. Per sort, tot és una fantasia...

—Fantasia? Jo no hi posaria la mà al foc.

—Segur que tot plegat és... Ara ho entenc! Estàs escrivint un llibre de ciència-ficció?

Riuen i mentre l'Helena intenta esbrinar si l'Alfons escriu una novel·la ell li dóna un consell.

—No deixis de mirar cap a l'univers... Encara no es veu molt bé, de fet només l'hem vist mitjançant el telescopi espacial Hubble, però hi ha un punt lluminós que si ningú no ho evita es dirigeix directament cap a la Terra... Et puc posar a la llista?

—Apunta-m'hi, però no em crec res del que m'has dit.

—Per si estàs equivocada, tingues la maleta a punt. Persones com tu fan millor aquest planeta i qui sap si hauran de participar en la continuïtat de la vida humana en un altre punt de l'univers.

Apunt de l'autor:

El mes de desembre del 2016 es va donar a conèixer el descobriment del planeta més proper potencialment habitable. L'anomenen Wolf 106 1c.

Si algun dia l'èsser humà ha de fugir de la Terra, si us plau, que algun mestre o professor de literatura infantil i juvenil formi part de l'expedició.

La Lluïsa i les taronges

Maite Carranza

La Lluïsa i les taronges

27

—Les taronges, no trobo les taronges, les tenia aquí, en una cistella, però no sé on són.

—No s'amoini per les taronges, senyora, ha tingut vostè un accident. Sobretot no es mogui.

—I vostè qui és?

—Un bomber. Doni'm la mà, amb compte. Pot moure els dits? D'un en un, i si en recorda els noms digui'ls.

—Polze, índex, cor, anular i petit.

—Molt bé. Aquest soroll que sent és que estem serrant la porta, de seguida que puguem la posarem en una llitera i cap a l'hospital.

—Eren clementines.

—Com diu?

—Les taronges.

—Ja les veig, són al seu costat, al seient del copilot, dins d'una cistella de vímet. No! No es giri.

—Són boniques, oi?

—Ho sento, però han quedat fetes miques. Si arriba a anar vostè al seient de les taronges... ni s'imagina com ha quedat el cotxe.

Molt blanca, amb el cap immobilitzat pel collarí, els ulls tancats i la respiració gairebé absent s'assembla a un cadàver. La seva filla, asseguda al seu costat i encara trasbalsada per la notícia, li parla en un xiuxiueig.

—Quina trompada, t'has salvat de miracle.

El silenci de la Lluïsa li fa angúnia. Mai l'havia vista tan desvalguda. Potser per això aprofita per desfogar-se.

—Com et passa pel cap agafar el cotxe als vuitanta-nou anys?

És la primera vegada que la renya i ella mateixa se sorprèn de no rebre una resposta irònica o esbiaixada, com les que acostuma a donar la seva mare sempre que se sent qüestionada en la seva autonomia.

—Mai més, mama, això no es fa. Em sents, mama?

El metge, que acaba d'entrar, se sent obligat a intervenir-hi.

—No la pot sentir. Està adormida.

—Això és el que vostè es pensa. Ens està escoltant, la meva mare no se'n perd ni una.

El metge dubta i s'ajup sobre la malalta. És tan fràgil. O ho sembla.

—Lluïsa? Lluïsa? —mormola.

S'adreça a la filla amb l'autoritat que li confereix el càrrec.

—No pot sentir-nos. Li hem donat un tranquil·litzant.

—Jo en necessitaré un altre, es va passar el semàfor en vermell i els de l'assegurança no paren de trucar-nos.

La Lluïsa vol dir que no és veritat. Que ella no es va saltar cap semàfor en vermell, que distingeix perfectament el vermell del verd i més encara de l'ambre. Confondre els colors! Ella! Que és la reina dels colors. Que ho preguntin als seus alumnes. Però només pot pensar-ho perquè té la llengua paralitzada i les parpelles li pesen com dues lloses de ferro. Si pogués parlar.

La Lluïsa està mig asseguda. Ella mateixa, amb penes i treballs, ha accionat el comandament automàtic del llit fins a deixar-lo en la posició més còmoda. Mira lluny sense veure-hi, però en entrar la infermera se li il·lumina la cara.

—Passa alguna cosa, Lluïsa?

—Acosta't una mica, maca, que vull demanar-te un favor.

—Vostè dirà.

—Com es troba l'altre conductor?

La infermera esbufega.

—No m'emboliqui que prou embolics tinc. Per què no ho pregunta a la seva família?

—Perquè no m'ho volen dir. I perquè em fa malastrugança. Ai, nena, que em temo el pitjor.

La infermera observa com li llagrimegen els ulls, d'un blau apagat. Li pren una mà, compassiva.

—No és mort. Cregui'm.

—Com ho saps?

—Perquè se'n parlaria i... se sabia. Se'n parla molt, de la seva història.

—I què diuen?

—Que es va saltar un semàfor en vermell i es va estavellar contra l'altre cotxe.

La Lluïsa fa un moviment bruscat i no pot evitar una ganyota de dolor.

—Mentida!

—No s'esveri, que no li convé. Au, torni a posar el cap al coixí, molt bé. I no es mogui.

—Suposo que no te'ls deus haver cregut, oi?

—Dona... vostè té una edat i de vegades passa que...

—Au, digues, sense por, que no m'enfado.

—Que se li'n va anar el cap.

La Lluïsa aquest cop es controla. Respira un cop, dos, com feia quan una classe s'esvalotava. No perdís els nervis, Lluïsa, es deia. Perdre els nervis no serveix de res. Mantingues la sang freda i el somriure. Amb els anys va aprendre a utilitzar un recurs molt eficaç. En les comptades ocasions en què els xavals s'esveraven, ella, en silenci, es treia el rellotge de polsera i el sostenia somrient amb el braç aixecat mentre el mostrava a la classe. Sense dir res, sense aixecar la veu. Només el gest de l'espera i el retret mut al temps perdut. Funcionava. Li va funcionar sempre perquè els seus alumnes eren conscients que navegaven en el mateix vaixell. Prou que els ho deia un dia sí i l'altre també. La tripulació navega junta, si el vaixell s'enfonsa, ens enfonsem tots. Ho sabien, sabien que la Lluïsa no els enganyava i que junts aprenien, junts s'equivocaven i junts arribaven a port any rere any atresorant l'experiència d'un viatge apassionant. Voldria creure que mai no va perdre un mariner.

—Vull parlar amb el conductor de l'altre cotxe. Sé que és en aquest mateix hospital.

La infermera dubta uns instants sense atrevir-se a desmentir-la. La Lluïsa l'observa i somriu múrria.

—Elena, maca, sé que ets una bona noia, em vaig adonar de seguida que eres especial, que saps escoltar.

La Lluïsa va saber diferenciar sempre els seus alumnes i buscar el millor de cadascú. El més difícil era fer-ho sortir a la llum perquè molts d'ells, acostumats als retrets, no s'estimaven. Quina ximpleria! «Tots valeu per això o per allò, però tots valeu. On s'és vist que es rebutgi les persones per la seva diferència? Són les diferències que us fan únics», els insistia un cop i un altre. «Aquest sentit de l'humor és meravellós, Lluís, encara que no et surtin les divisions. Aquest dibuix no sabia fer-lo jo, Mireia, tot i que t'oblidis de les dates de les revolucions. Aquesta veu, com cantes, Lluç, encara que no encistellis. Quant talent desaprofitat, quant xaval mutilat pel reduccionisme simplista del sistema! «No m'importen les notes, m'importa que aprenguis, que t'agradi, que tinguis curiositat i que vulguis venir a classe cada matí. Les notes no són fonamentals, ja s'encarregarà la vida de posar-te notes», s'esgargamellava. «Però si et fa il·lusió aquí tens el teu paper. Au, posa't tu mateixa la nota. Sí, tu. Potser no et coneixes prou? No saps si t'has esforçat i si has après? Doncs això. La nota que tu et posis serà justa i et creuré. Per què no t'hauria de creure?»

La infermera ho ha entès. S'asseu al seu costat i l'escolta.

—Només vull parlar amb ell. Demano gaire?
La infermera sospira.

L'home treu el cap per la porta, ajudat de dues croses, i li adreça un somriure ample que convida a la confiança.

—Permís?

—Endavant, passi, passi.

Malgrat els anys, impossibles d'amagar rere les arugues i els cabells blancs, l'home camina amb les dues croses amb una agilitat gairebé jovenívola. La seva veu és fresca i no té edat.

—M'ha dit la infermera que vol parlar amb mi.

—Doncs sí, li agraeixo molt la seva visita, el volia conèixer. Abans que res, com es troba? Ho dic per les croses.

—Fractura de tíbia i peroné. Mala peça al teler.

—Em sap molt de greu.

—I vostè? M'han dit que va ser un miracle.

—La clavícula, diuen que no és res, però empipa i força.

L'home fa petar la llengua i continua dret, a l'aguait, amb un punt de tafaneria no dissimulada.

—Digui, l'escolto.

—Seré molt clara, sempre ho he estat. Diuen que em vaig passar el semàfor en vermell i això no és veritat. Vostè ho sap millor que ningú.

L'home, sobtat, fa una ganyota de sorpresa. No és únicament per la informació que acaba de sentir. Hi ha alguna cosa en la veu d'aquella dona del collarí que l'angunieja. Pren aire i compta fins a deu.

—Li puc assegurar jo i altres testimonis que el meu semàfor era en verd, però vostè està molt segura de vostè mateixa.

—I és clar, perquè tinc raó.

—I mai no s'equivoca?

La Lluïsa es regira nerviosa. Aquesta pregunta, aquest to de veu, aquesta cantarella... tot plegat la desconcerta i opta per callar. L'home continua.

—Algú, fa molt de temps, em va dir que les equivocacions eren una ocasió meravellosa per rectificar i aprendre dels nostres errors. Un regal que ens donava la vida.

La Lluïsa té un rodament de cap. No pot ser, no és possible que estigui sentint aquestes paraules en boca d'un desconegut. «Per què plores, Pau? Eixuga't aquestes llagrimotes, au. Dius que t'han fet fora de l'equip de futbol, però pensa-ho bé... què hi guanyes si no hi jugues? No rondinaves perquè volies tocar la guitarra i no tenies temps? Doncs, apa, aprofita l'ocasió. Ha estat un regal de la vida.»

—Miri, jo no la conec de res i em cau bé, però, sincerament, conduir a la seva edat és una bestiesa. Hauria d'admetre que potser va perdre el coneixement o va confondre el fre i l'accelerador. No tots servim per fer les mateixes coses i els anys ens limiten. Pensi que els reflexos es perden i el cos ens traeix. La saviesa vol dir acceptar les pròpies limitacions.

Aquesta vegada la Lluïsa fa un bot i es perd en el laberint de la seva memòria buscant una ganyota, una inflexió de veu, una música, una olor, qualsevol indicati... fins

que la fotografia del nen amb els genolls pelats i el cabell rinxolat li dóna el nom.

—Met!

L'home fa una ganyota imperceptible, obre els ulls amb sorpresa i s'aixeca amb les dues crosses fins a quedar a tan sols un pam de la Lluïsa. Està pàl·lid, molt pàl·lid i li tremolen les mans.

—Senyoreta Lluïsa?... És vostè?...

La Lluïsa assenteix amb el cap i li acaricia la cara amb incredulitat.

—Met, fill... Ets tu?

—Jaume Torres, per servir-la. Una mica més vell, però.

La Lluïsa esclata a riure.

—Coi i jo! Seixanta anys són una picossada d'anys. No m'ho puc creure!...

El mira atabalada i no sap per on començar.

—Au, explica, explica, què se n'ha fet de tu?

El Jaume Torres gargamelleja i abaixa els ulls, sobtadament avergonyit.

—Doncs jo, veurà, jo... —no sap com resumir una vida en una frase—. Se'n recorda que era un zero a l'esquerra?

—No, home, no, Met, no ho diguis això, que fumies uns *pilotassos* de cine i saltaves més lluny que ningú al cavall fort. Oi?

—Potser sí que era el rei de l'esbarjo.

—I de moltes altres coses, Met, que eres un noi espavilat i llest com el llamp.

—Vostè era l'única que em mirava amb bons ulls.

—Ara no em facis la rosca i explica.

—És que no s'ho creurà...

La Lluïsa espera el pitjor mentre el Jaume assaboreix el moment. Per fi, deixa anar tot d'una.

—Mestre.

La senyoreta Lluïsa se'l queda mirant amb una ganyota de m'ho crec no m'ho crec fins que esclata en una gran riallada.

—Aquesta sí que no me l'esperava.

—L'he deixada fora de joc.

—Sempre em sorprenies, Met, i encara tens aquesta virtut. I jo que em preguntava per quins set sous havia tingut aquest accident. Ara ja ho sé.

El Jaume Torres somriu.

—Ha estat el destí, senyoreta Lluïsa, el destí que empaitava l'Èdip. Aquest! Perquè... ja que és l'hora de la veritat, jo sempre vaig voler donar-li les gràcies.

—Quines coses de dir, au, calla, calla.

—Aquest cop no penso callar, però abans m'assec que encara no domino les crosses.

El Jaume s'asseu i la senyoreta Lluïsa estudia la seva cara amb curiositat. Sota les arrugues i els cabells blanquinosos encara s'amaga el noieta entremaliat, aquell que deien que era una llàstima perquè s'havia malmès. «Malaguanyat Jaumet», era la cantarella que havia sentit sempre. La vida, però, no va ser tan cruel com el judici dels grans. La vida el va aprovar i amb nota. Quin goig saber que no s'equivocava.

—Senyoreta Lluïsa, vostè em va dir que la vida era un partit de futbol, se'n recorda?

—Met, que m'estic emocionant.

—D'això es tracta, senyoreta, que jo ja ho estic, a veure si la contagio. Ja sap que jo m'estimava més el futbol que els llibres. El meu pare em va buscar feina a la ciutat per ajudar un cosí que tenia una cafeteria. I allà vaig plantar-me. Em vaig preguntar quin partit estava jugant i a quina porteria volia ficar el meu gol. A la cafeteria del meu cosí servint cafès tota la vida? Vaig fer un bon repàs i, cregui'm, de totes les feines que coneixia, l'única que em feia el pes era la seva. I vaig pensar que si la senyoreta Lluïsa m'havia arribat al cor, jo també podia arribar al cor d'altres nois tan poca-soltes com jo i girar-los com un mitjó. I a partir d'aquí, dit i fet. Em vaig treure la carrera i vaig exercir quaranta-tres anys. I, ves per on, vaig conèixer la meva dona en una escola. Mestra també, devia estar escrit en alguna banda. I no li dic com es diu perquè es pensarà que li prenc el pèl.

—Met! No em busquis que em trobaràs!

—Lluïsa, es diu Lluïsa, com vostè. Què li sembla la brometa del destí?

La senyoreta Lluïsa riu i s'asseca dissimuladament la llagrimeta. El molt punyeter s'ha sortit amb la seva. L'ha estovada ben estovada i no s'ho pot permetre.

—Llàstima que no et pugui convidar a una taronja, però les pobres van quedar fetes miques.

—Clementines, oi? Com tots els dimecres.

—Feien una oloreta.

La porta s'obre i la filla interromp l'escena a totes vis-tes cordial. Se'ls queda mirant sense acabar d'entendre què es cou en aquella habitació.

—Però vostè, vostè... no és el de l'altre cotxe?

—Sí, senyora, precisament estàvem parlant sobre l'accident i sobre la decisió de la seva mare. Oi, Lluïsa? —fa el Jaume amb habilitat de mestre.

La Lluïsa empassa saliva, s'escura la gola i sospira. Li costa, però per fi les paraules van sortint una a una de la seva boca i, a mesura que les pronuncia, descobreix que sonen bé, que són sensates.

—Bé, doncs, jo... em penso, em penso que teniu raó. Suposo que l'accident m'ha fet reflexionar i el senyor Torres m'ha acabat de convèncer. —I ho deixa anar de cop perquè li faci menys mal—. Ja no conduiré més.

La filla, atuída, es duu una mà al pit en un gest que expressa alleujament i perplexitat. Tot barrejat. Els mira alternativament, cada vegada més confosa.

—I es pot saber com t'ha convençut?

—Molt fàcil, va ser mestre —diu la Lluïsa amb un deix d'orgull a la veu.

—Vaig tenir la millor mestra del món —puntualitza el Jaume amb el seu somriure ample.

—I ens agraden les taronges —hi afegeix la Lluïsa picant-li l'ullet.

Tots dos riuen per l'ocurrència i la màgia dels records compartits.

La filla té la certesa que s'ha perdut alguna cosa.

Un món sota el cel

Jordi Sierra i Fabra

Un món sota el cel

Als mestres i les mestres (i també els rucs) que continuen portant llibres a través de les muntanyes a tot Llatinoamèrica.

41

Gabito estava habituat al fet que li parlés.

Però, de vegades, fins i tot semblava respondre-li.

Deixava anar un bram.

—Veritat que sí, amic meu? —somreia llavors ell donant-li copets al flanc.

Així arribaven a la cresta. I així descendien a la vall. I així tornaven a grimpar pel serpentejant camí que es retorçava escalant la muntanya.

Alguna alba il·luminava blanc.

La boirina ho cobria tot.

Després, una mica més amunt, veia els núvols formant un mantell entre els cims.

—Saps, Gabito? Fa centenars, potser milers d'anys, per aquesta mateixa senda caminaven els nostres avantpassats. I segur que ho feien a peu. Llavors no hi havia rucs. Ja veus com canvien les coses.

Així que Gabito era un luxe, encara que ell no ho sabés.

De nit, instal·lava la petita tenda de campanya que s'obria sola llançant-la a l'aire —un toc de modernitat— i encenia una foguera.

A l'empara de les flames, que dansaven a l'aire tan belles com efímeres, disseminant ombres mòbils pels arbres que l'embolcallaven, treia un llibre d'un dels sarrons.

Quantes vegades havia llegit *Moby Dick*?

Quantes *Les mil i una nits* o *Robinson Crusoe*?

I què importava?

Sempre era diferent, com si una altra veu ho narrés en la seva ment.

—M'agradaria veure una balena —sospirava.

Bé, una balena, i un tigre, i un elefant.

Gran món, petit ésser humà.

Llegia i llegia, fins que el foc s'extingia i amb prou feines quedaven algunes brases. Llavors li feien mal els ulls i guardava el llibre.

Després s'acollia a la petita tenda de campanya, no fos cas que ploqués i es quedés xop. Encara que el més important fossin els llibres.

Sí, els protegia amb plàstics, però així i tot...

—Bona nit, Gabito.

Una altra nit, un altre clarejar.

Una altra jornada.

Cap vall era igual a una altra. Cap riu s'assemblava a l'anterior o al següent. Cap cel mostrava sempre els mateixos núvols. El mateix paisatge, sí, però amb noves sensacions. O devia ser ell que, d'any en any, més vell, més carregat de records, ho veia o interpretava tot amb uns altres ulls.

Quantes mirades pot trenar un ésser humà al llarg de la seva vida?

Quantes mirades de les de veure, no de les de simplement passar?

—Sí, em faig vell, Gabito. M'estic posant sentimental.

Tal vegada fos la solitud, el silenci trencat únicament per la seva veu o algun bram de Gabito.

L'última muntanya.

Des d'allà, al lluny, molt al lluny encara, es veia el poblet.

—Allà anem.

Gabito també el veia.

Només era ruc per naturalesa.

Va agitar el cap i el va moure de dalt a baix.

L'última nit, a cingle, a la Cova de la Solitud, anomenada així perquè només s'hi refugiaven els solitaris que es movien per les muntanyes, va llegir poesia.

Poesia romàntica.

*Crida el meu nom al vent,
i el farà el seu presoner.
Jo cridaré el teu cap a dintre,
perquè m'abrasi sencer.*

Ah, els poetes...

Tan bojós, tan sublím, tan especials...

Es va adormir amb el llibre a les mans, banyat pels calius finals de la foguera. La cova sencera va semblar cremar, vermellosa i lluminosa amb les brases enrogides.

L'últim clarejar.

El millor dels ànims.

—Som-hi, Gabito.

Sí, el millor dels ànims. L'espera tocava a la seva fi. La festa seria quan arribés, a primera hora de la tarda com a molt. Així que li va donar per cantar.

Al capdavant, ningú no l'escoltava.

Després va continuar parlant a Gabito, perquè compartís amb ell l'alegria.

—Si poguessis entendre'm, sabries com n'és de curiós això: un ruc portant llibres, cultura, perquè uns altres no siguin això mateix, rucs.

Va deixar anar una riallada.

Ja ni es va parar a menjar. Va continuar. Va continuar. Quan els camps llaurats van sorgir a la llunyania, també ho van fer les veus.

—Ja és aquí!

—Ha arribat!

—Avisin els nens!

Els primers veïns el van envoltar. Els primers somriures li van donar la benvinguda. Les primeres mans van tocar les alforges. Després, en fer el camí que desembocava a les cases de tova i fusta, va veure la placeta al lluny.

La plaça, amb l'església, l'ajuntament i l'escola.

Pel carrer ple de pols van aparèixer els nens i les nenes.

Aquell meravellós eixam...

—Ja és aquí el mestre!

—Per fi!

—Quins llibres porta aquest curs?

—Mestre, mestre!

—Començarem demà?

Passaven els anys, però el moment era sempre irrep-
tible, màgic. El moment en què el vent de la vida reapar-
eixia i es feia paraula.

El mestre va arribar a la plaça.

Va baixar de la seva muntura.

I es va abraçar a les tres dotzenes de mans que volien
saludar-lo i tocar-lo.

La seva gent.

Després de tot no hi havia cap camí millor, encara que
fos a través de les muntanyes i lluny de l'altre món.

Els ulls són per mirar

Gemma Pasqual i Escrivà

Els ulls són per mirar

Els ulls són per mirar; 49
les mans, per agafar.
El cap és per pensar
i el cor, per estimar.

«El cos», cançó popular anònima

«Els ulls són per mirar...», em cantava la meva mare de petita, i els meus ulls miraven i veien com de la nevera anaven desapareixent per sempre els iogurts, acompanyats del pernil, dels sucus, de la melmelada... La causa? Una paraula grossa i lletja: CRISI, de mica en mica t'ho treu tot, fa desaparèixer edificis grans com la fàbrica on treballaven els meus pares, els diners, el somriure de la meva mare i fins i tot va fer desaparèixer el meu pare, un dia va agafar la porta i no va tornar. També va fer desaparèixer la casa on vivíem, i de cop la meva mare i jo ens vam convertir en dues nòmades, viatgeres incansables que anàvem allà on la mare trobava feina. S'havia especialitzat en els hotels, podia endreçar en temps rècord

una habitació, i això ens havia fet anar amunt i avall cercant els hotels més grans. Com més gran era la ciutat, més petita era la nostra casa.

La mare em va deixar a la porta del col·legi, amb les claus de casa penjades al coll i el mòbil a la butxaca; aquest, que s'havia convertit en el nostre cordó umbilical, no tenia Internet, només WhatsApp.

—Sabràs tornar tota sola? —em va preguntar preocupada—. Avui no et podré recollir, tinc torn doble.

Vaig assentir amb el cap.

—Vols que t'acompanyi a classe?

Vaig fer que no amb el cap.

—Digues a la mestra que quan cobri et compraré els llibres.

Vaig tornar a assentir amb el cap.

La mare em va fer una forta abraçada, immensa, protectora, culpable, va estar així uns segons que em van semblar una eternitat, no es volia separar de mi, després em va fer molts petons i va desaparèixer, tenia pressa, s'havia escapat de la feina.

L'escola era gran i jo només tenia onze anys. Havia de buscar la classe de sisè i en lloc d'això vaig seure en un banc davant un mural en què hi havia dibuixada una barca. Jugava amb les cames i alçava la mirada cada vegada que veia passar algú. Va sonar el timbre i el corredor es va quedar buit. De cop, una dona va reparar en mi, era la conserge.

—Què fas aquí?

—Sóc nova.

Molt amablement de seguida va esbrinar on era la meua classe. Em va rebre la mestra Maria. La vaig observar atentament, grassoneta, cabell arrissat recollit amb un passador, ulleres, anava amb un vestit vermell de punt i duia un mocador al coll amb flors cridaneres.

Em va fer seure al costat d'un nen esprimatxat amb la cara tota pigada i em va presentar els meus companys, que m'examinaven com un espècimen estrany.

—Obriu el llibre de lectura per la pàgina 25 —va dir la mestra.

La vaig mirar fixament als ulls i ella de seguida es va adonar que no duia llibres.

—Miquel, pots compartir el teu llibre de lectura amb la Núria?

El noi va assentir amb el cap i se'm va apropar. I des de la primera fila cada nen va començar a llegir en veu alta un paràgraf. En arribar el meu torn, vaig romandre callada. La mestra Maria va fer llegir el nen esprimatxat del meu costat i no va dir res. Jo ja estava acostumada a aquesta actitud, sabia que en uns quants dies em tornaria invisible i ningú no es preocuparia per mi. L'experiència era un grau i jo havia recorregut un munt d'escoles.

Quan va sonar el timbre anunciant el final d'aquell dia tan llarg, un guirigall va omplir la classe, cadires colpejant el terra i el soroll de les cremalleres de les motxilles. La mestra Maria intentava parlar per damunt del soroll, sense gaire èxit, i de cop vaig sentir el meu nom.

—Núria, espera un moment, vull parlar amb tu. Seu, si us plau —em va demanar. Ella va seure al meu costat.

—La mare m'ha dit que em comprarà els llibres quan cobri aquest mes —li vaig dir tot d'una.

Ella va dibuixar un somriure amable, i després em va fer moltes preguntes, a les quals jo li responia amb monosíl·labs.

—Obre'l per la pàgina 25 i comença a llegir —em va dir mentre m'oferia el seu llibre de lectura.

Vaig envermellir fins a les orelles i vaig obeir. Em vaig apropar al llibre, però les lletres negres em ballaven. Ho vaig intentar d'una altra manera, vaig agafar el llibre i me'l vaig acostar.

—Llegeix —va insistir ella.

No tenia escapatòria, i de mica en mica vaig començar amb molta dificultat a repetir les paraules que allí hi havia escrites, a penes sabia llegir i escriure, només llegir WhatsApp i enviar emoticones.

—Com pot ser? —es va preguntar la mestra Maria—. Tens onze anys i has estat escolaritzada.

Jo no vaig dir res. Sí, havia estat escolaritzada, però mai no havia acabat un curs sencer a la mateixa escola. A més sabia perfectament com convertir-me en invisible en una classe.

—Si us plau, digues a la teva mare que vull parlar amb ella.

Vaig assentir amb el cap i vaig sortir disparada.

L'endemà, quan va sonar l'alarma del despertador, la meva mare ja havia marxat. Vaig enviar un WhatsApp a

l'escola dient que estava malalta i vaig tornar al llit. A la tarda, avorrida, vaig sortir a fer la compra.

La meva llista era curta i clara: una barra de pa, un bric de llet i un paquet de mortadella, tot no podia passar dels tres euros justos que m'havia deixat la mare damunt el banc de la cuina. Recorria sense pressa totes les prestatgeries del supermercat farcides de coses bones, expectant que amb la mirada m'alimentessin i llavors la vaig veure, una capsa de bombons, petita, amb només tres joies de xocolata embolcallades amb paper daurat. En mirar-ne el preu, la capsa es va fer gran, pesada i inaccessible: tres euros. No en podia apartar la vista i de cop la cançó que em cantava la meva mare em va venir al cap: «les mans, per agafar...» i sense poder-ho evitar me'ls vaig amagar a la butxaca. Vaig córrer cap a la caixa, era la meva primera vegada, mai no havia agafat res que no fos meu, portava la paraula *culpable* escrita al front. Feia cua, una cua llarga i interminable que no s'acabava mai i que jo en el fons no volia que s'acabés. De cop vaig sentir una veu coneguda.

—Núria!

Era la meva mestra. Em volia fondre. De primer vaig fer com si no l'hagués vista, però no va funcionar, era una dona força insistent.

Em va fer anar cap a ella i avançar la cua.

—Ja et trobes més bé?

Vaig afirmar amb el cap mentre un xicot anava passant la barra de pa, el paquet de mortadella i la llet per la cinta enregistradora.

—Són tres euros —va dir aquella veu anònima.

Em vaig posar la mà a la butxaca i només vaig poder notar dues monedes. On era l'altra? Vaig buscar dissimuladament a la butxaca on duia els bombons i de cop van caure a terra. El caixer no se'n va adonar però la mestra Maria sí. Vaig envermellir. Ella els va recollir i els va posar a la seva cistella de la compra. No trobava l'euro, l'havia perdut, els ulls m'espurnejaven, havia de decidir, entre la llet i la mortadella, entre desdejunar-me o sopar. Restava paralizada.

—T'ha caigut un euro —em va dir la mestra Maria.

I jo vaig respirar alleugerida.

—T'acompanyo a casa i així aprofito per parlar amb la teva mare —es va oferir.

—La meva mare avui vindrà de matinada, fa torn doble a l'hotel.

—Doncs acompanya'm tu a un lloc —em va demanar la mestra Maria.

I la vaig obeir, sabia que no tenia escapatòria.

Ens vam aturar a la porta d'una òptica.

—Carme és amiga meva, vull que et faci una revisió de la vista.

I jo em vaig deixar fer. En acabar em va dur a casa meva amb cotxe i va parar al portal. Vaig intentar sortir disparada però ella no em va deixar.

—No m'has d'explicar res?

No vaig respondre a la pregunta.

—Els bombons, el WhatsApp dient que avui no vindries a classe...

Els meus ulls van començar a espurnejar.

—No sóc cap lladre, ha estat la primera vegada... Li prometo que no ho tornaré a fer, però si us plau no ho digui a la meva mare —li vaig suplicar.

—Ella sap que avui no has anat a escola?

Vaig dir que no amb el cap.

—Ho tornaràs a fer?

Vaig tornar a dir que no amb el cap.

—Li has dit que vull parlar amb ella?

Un altre no amb el cap.

—Digues-li-ho. I també que a partir d'ara et quedaràs tots els dies a classe de repàs.

Vaig assentir amb el cap i vaig baixar del cotxe.

Al cap d'una setmana, la mare es va presentar a l'escola. La mestra Maria ens va fer passar a un despatx. Totes dues van estar una bona estona parlant, mentre jo les observava callada.

—La Núria necessita ulleres —va dir la mestra Maria a la mare.

Ella va quedar de pedra, com si li haguessin tirat una galleda d'aigua freda al damunt.

—No les puc pagar, encara no li he pogut comprar els llibres —va dir la meva mare, aclaparada per la pobresa.

La mestra Maria va treure de la seva bossa una funda d'ulleres.

—Emprova-te-les, Núria! I no pateixi, ja les pagarà quan pugui. Tampoc no ha de patir pels llibres, he parlat amb l'AMPA i demà mateix els tindrà.

La mare es va posar a plorar i la mestra Maria també.

—I tu, Núria, has d'aprendre a llegir i a escriure correctament, t'has d'esforçar, com diu la cançó: «el cap és per pensar».

—I el cor, per estimar —va afegir la meva mare amb un somriure.

Els meus ulls van començar a mirar amb les ulleres noves i el meu cap va pensar en un nou món que es va obrir al meu davant. Les meves mans van agafar els llibres i les negres lletres es van transformar a poc a poc en objectes i en personatges que em feien imaginar altres vides possibles. Quan els ulls de la mestra Maria em van mirar, jo vaig deixar de ser invisible i el meu cor la va estimar.

Ismael, el perdonavides

Joan Pla

Ismael, el perdonavides

59

Ismael, fill de la família Planelles, era un jove alt, robust, de cabell ros, ulls clars, tirant a gris blau, amb una piga en l'aleta dreta del nas. El que més destacava era el seu cap, redó i gros, fet que li donava una aparença de feresa. Era molt impulsiu, gens reflexiu, al contrari que la germana, Sara, i quan s'enfadava, el seu rostre intimidava. Mentre que el germà major, Tomàs, cursava BUP, ell feia segon d'ESO en un col·legi concertat de la ciutat. Allò que li venia al cap, ho deia, ho feia..., i punt. Qualsevol provocació, tan sol una mirada, era suficient per començar una baralla... «què, eh, què tens que dir tu?» I si el company no li contestava... «vinga, va, a veure si ets tan home com dius, covard, marieta...» En la majoria de casos, la baralla acabava enmig del pati, rodejada d'un grup d'amics que animaven l'un o animaven l'altre, fins que, davant dels crits i el guirigall dels alumnes, calia un parell de professors per separar-los, posar-hi ordre i dur-los al cap d'estudis...

—És que sempre estàs enmig de tots els balls, Ismael... —li retreia *don* Manuel.

—Ha sigut ell, que m’ha provocat... —era sempre la seua resposta.

—Tu estàs fet un angelet que només busques posar-hi la pau al món... Açò no pot continuar així. Els teus pares n’estan farts i cansats, del teu comportament. És que no els tens gens de consideració, home?

—Ells passen de mi... —va murmurar.

En fi, la situació arribà a tal punt, després de la gran baralla que Ismael va mantindre durant l’esplai amb tres companys alhora, tres setmanes més tard, que se li va obrir expedient i va ser expulsat del centre.

Era mitjan mes de desembre, amb els exàmens acabats de fer. Ismael hagué de passar per l’amarg trànsit d’anar a recollir les notes. Sabia per endavant que no tenia cap matèria aprovada. Sense pretendre-ho, es va trobar amb el cap d’estudis.

—Home, Ismael, tu per ací... —li va dir.

—Jo per ací i vosté per allà —li va contestar amb tot el menyspreu que va ser capaç, mentre s’allunyava a tota pressa.

Aquelles pèssimes notes, junt amb l’expulsió, fou motiu perquè els pares no li donaren diners per a comprar-se el regal de Reis.

—Prou regal ens has donat, que, vulgues o no, haurem de mirar on dimonis et matriculem!, que no voldràs estar tot el dia en casa donant-nos-en pel sac... —el va advertir son pare.

—No el voldran a cap institut —afegí sa mare, arrufant el morro.

—Una vergonya —afegí el pare.

Son pare era un home de gran còrpora. De pell rosada, però colrada pel sol, ja que es dedicava al conreu de la terra. La mare, mestressa de casa, grossa, malcarada, combinava les faenes de casa amb les escapades al bar que hi havia davant de casa, on passava llargues estones xarrant amb un grup d'amigues.

El dia de Reis, Ismael es va llevar del llit damunt de l'hora del dinar. No va dir ni bon dia. Quan no va poder evitar que els germans li mostraren els regals, va tirar la tauleta de Sara d'una manotada a terra.

—Animal! —li va dir, tota enfadada.

La sort va ser que no es va espatllar.

Una setmana més tard, el pare d'Ismael van aconseguir que el seu fill ingressara en un dels instituts públics. La seua suor li havia costat, davant l'expedient acadèmic i la raó del canvi: l'expulsió del centre anterior per mala conducta. A més, en una ciutat com aquella, les referències d'Ismael eren ben conegudes per una gran part del públic juvenil.

—Intentaré estar damunt del meu fill —s'excusà el pare davant de Rafael, el cap d'estudis—. Vostés, a la mínima, em criden, i ja arreglaré jo comptes amb ell!

Davant d'aquelles paraules, dites mostrant un gran autoritarisme, el cap d'estudis va parar orelletes. Els anys d'exercici del seu càrrec li havien fet entendre que molts casos de mala conducta juvenil es devien a la manca d'afecte familiar, en famílies desestructurades, sobretot.

—Perdone que li faça una pregunta molt personal, senyor Planelles... —li va dir Rafael abaixant la veu—. Ismael se sent estimat per vostés i els germans?

Davant d'aquella pregunta, el senyor Planelles es quedà parat. Com que no se l'havia plantejada mai, no se l'esperava. Li va resultar una pregunta estranya i incòmoda.

—Home, nosaltres estimem els nostres fills com tots els pares, crec... I els germans, un dia juguen i riuen, i un altre es barallen, com tots els germans, crec...

Ho va dir amb un to de veu que Rafael va notar-hi un manca d'empatia familiar. Que allà xirrigava alguna cosa.

Per eixe mateix motiu, quan Ismael va acudir el primer dia a classe, el cap d'estudis va parlar amb Pasqual, el tutor, i li ho va fer saber.

—Parla amb ell i li fas entendre que anem a passar full i que l'anem a ajudar. Caldrà que li mostrem confiança i que veja que hi tenim interès i estima per ell...

—Conec bé la seua família. No crec que estiguen massa damunt seu ni li mostren massa afecte. Sa mare no és d'eixes dones...

Pasqual va parlar amb Ismael durant l'hora que tenia lliure. Ho va fer d'una manera que es va guanyar a poc a poc la confiança del jove, després que haguera entrat al despatx mostrant una gran prevenció. Creia que anaven a estirar-li les orelles abans d'hora. Però, no. Pasqual va ser ben clar.

—Anem a fer cas omís de tot el teu passat, Ismael. Vas a ser un alumne més i, per tant, d'ara endavant, tot

dependrà de tu. Els teus companys seran nous, tot i que pugues conèixer-ne alguns... Per tant, canterella nova, aigua fresca, no? Jo t'ajudaré com a tutor, però tu hauràs de col·laborar-hi mostrant interès en els estudis i fugint de les provocacions, entesos?... Ja saps que hi ha de tot en la vinya del Senyor, segons diuen i, coneixent-te com alguns et coneixen, aniran a per tu...

Ismael assentia amb el cap. Fins ara, ningú no li havia parlat amb la franquesa amb què li parlava Pasqual. Ni la consideració, ja que li parlà de tu a tu, amb tota la confiança.

—Quedem així, Ismael? —li va preguntar mentre s'alçava—. T'acompanyaré a l'aula i et presentaré als teus companys.

Quan alguns alumnes l'hi van veure entrar, es van quedar molt estranyats. Fins i tot alguns van murmurar expressions despectives. Va ser Bruna la que es girà cap a Ivan per a recriminar-li el seu comentari. Pasqual va presentar Ismael al professor i després als alumnes.

—Vos presente Ismael Planelles, el vostre nou company. A fi que no hi haja falsos comentaris, Ismael ha estat expulsat del centre on anava. Ara ha elegit el nostre. La seua voluntat és la d'aplicar-se, però necessita la vostra ajuda, que consistirà a acceptar-lo i ajudar-lo a integrar-se, d'acord?

Es va quedar mirant els alumnes. N'hi havia alguns que semblaven acceptar les paraules de Pasqual, però també va endevinar en alguns rostres que anirien a la seua.

Va passar un mes i Ismael semblava haver-se integrat. Defugia alguna petita provocació, sobretot quan jugaven a futbol, i més que de ningú altre, d'Ivan, un cagabandúrries baixet i morenet, nerviós com una cua de sargantana. Ismael, però, havia fet amistat amb alguns dels companys i era admirat per alguna que altra companya. Li costava, això sí, enganxar-se als estudis, tot i que ho intentava. Pasqual el cridava de tant en tant al seu despatx i li demanava com anava.

—Em costa reenganxar-me. Sobretot en Matemàtiques —li confessà Ismael.

—I els companys?

—Home, prou bé, encara que sempre hi ha algú que...

—Ja saps..., passa d'ells. I no podries fer un repàs, en Matemàtiques?

—Els ho preguntaré, als meus pares —va assegurar.

Però tot va començar a anar en orris dues setmanes més tard. Mentre jugaven a futbol, aquell matí, a Ismael li va caure el mòbil a terra. I Ivan, que duia el baló a la punta del peu dret, en veure que passava per davant seu, en compte de xutar el baló, com aquell qui no fa, li va fotre una forta puntellada al mòbil. Aquest anà a rebotir contra la paret del pati i va saltar en peces: la tapa, la bateria i el xip... Quan Ismael ho va veure, se'n va anar cap a ell i va començar a colpejar-lo tan fort que, si no arriba a separar-los Rafael, que feia guàrdia, l'haguera deixat entabanat...

Pasqual, el tutor, acudí al despatx del cap d'estudis a demanar explicacions a Ismael i a Ivan. Per més que Ivan negara que li havia pegat el colp de peu al mòbil voluntàriament, Ismael assegurava que ho havia fet a posta, i que el provocava sovint. Que li havia costat molt que els pares li compraren el mòbil i en veure'l fet peces, no sabia què li havia passat. Que demanava disculpes. A l'un i a l'altre se'ls va obrir expedient i van ser expulsats dos dies.

Aquest fet, tanmateix, va marcar Ismael. Va ser com si hagueren retornat tots els vells dimonis. No li van valdre de res els consells de Pasqual, el tutor, que el va animar a oblidar l'incident. «Tots podem tindre un mal dia», li deia. Però Ismael no se'n refeia amb el pas dels dies. Va tornar a estar més sensible i s'encarava amb el més mínim motiu als companys i els desafiava. Al final, Jaume Porcar li va traure de malnom el *Perdonavides*. I els mateixos companys el provocaven, les xiques el van començar a rebutjar.

—T'has de sobreposar, Ismael, i començar de cap nou. No pots deixar-te amoïnar. Què puc fer per tu? Si no acceptes la meua ajuda, no hi puc fer res... Vinga, va, parlem-ne... Saps què vol dir *Ismael*? —li va demanar Pasqual.

Ismael ho va negar.

—*Déu m'ajuda*. Però, en aquest cas, has de ser tu qui s'autoajude.

Ismael alçava els muscles, tot indicant que faria el que podria.

Les coses, sempre imprevisibles, van canviar passada la Pasqua, en l'excursió que els alumnes de l'institut van fer a l'interior de la comarca, en plena serralada. Feia tres dies que havia plogut a bots i barrals, i el riu anava de vora a vora. Bruna, com els altres companys, s'arri-maren a la vora i contemplaven el fort corrent de l'aigua. Va ser quan Bruna es va disposar a fer fotos de la riuada que, en voler traure una perspectiva adient, li va relliscar la pedra sobre la que havia pujat, i ella i mòbil feren cap al riu. I la mateixa força del corrent se l'enduia cap a l'interior. Tant els companys com el tutor es quedaren fets de pedra, cridant «Bruna!, Bruna!», mentre corrien riu avall, però va ser Ismael qui, sense pensar-ho dues vegades, es llançà al riu, nadant cap a Bruna. Aleshores l'esglai de tots, sobretot de Pasqual, va ser doble perquè la força del corrent no deixava Ismael apropar-se a Bruna, que anava a mercè de l'aigua. Semblaven dos ninots en mans del corrent. Bruna cridava, les amigues cridaven totes esglaiades... Pasqual i Joan, l'altre tutor, corrien vora riu, aconsellant Ismael... Bruna apareixia i desapareixia, enfonsada en el corrent. Fins que un colp de sort, en xocar Bruna contra una roca i retindre-la uns segons, acostà Ismael a la seua companya.

—Agafa't a la mata de baladre! —li va cridar, ja que la tenia a tocar.

Bruna va intentar fer-ho, però la branca on s'havia agafat es va trencar. Aquells segons permeteren que Ismael se li acostara. Féu dues braçades fortes, escabussant-se en l'aigua i, quan va eixir-ne, atrapà Bruna pel

peu dret. Sense amollar-la, l'agafà per la cintura. Tot seguit, es dirigí a una mata de baladre que hi havia a un metre.

—Agafa't ben fort! —ordenà Ismael a Bruna. Ell també la mantenia agafada per la cintura, amb una mà i, amb l'altra, s'agafava fort a la mata.

—Intenteu no amollar-vos-en! —cridava Pasqual, mentre ressonava un fort aplaudiment entre tots els companys.

—Una corda, una corda! —cridava Joan, l'altre tutor.

Però no hi havia corda. La distància, des de la vora del riu, devia ser d'uns set metres. El corrent era fort, però no tant com enmig del riu.

—No podem exposar-nos a entrar-hi —va dir Pasqual—. Telefonem al conductor de l'autobús, a veure si en porta alguna.

Ho van fer. El conductor va assegurar que n'hi duia una des de feia anys. Que hi anava volant. I tant! De sobte, ja hi era allà, esbufegant, amb la corda. Ell mateix la va llançar cap a Ismael. Aquest la va agafar i la lligà a la cintura de Bruna.

—Ara, agafa't ben fort a la corda.

Ell també s'hi va agafar, després de collir un branquilló de baladre amb flor i, a poc a poc, arrossegats per la força del conductor, dels dos professors i alguns alumnes, tothom estirant ben fort, aconseguiren arribar a la vora i xafar terra. Aleshores, els aplaudiments, les abraçades, els plors d'alegria, les felicitacions a Ismael, el crits d'«heroi, heroi» van anar seguint-se fins a l'extenuació.

Finalment, Bruna, desempellegada de les amigues, va mirar Ismael de nou. I ell la mirava amb els seus ulls clars. Ella se li va acostar i el va abraçar, plorant d'agraïment.

—M'has salvat la vida, Ismael. Mai no ho oblidaré...

Ismael li va lliurar el branquilló de baladre amb la flor.

—Aquesta mata ens ha salvat la vida. Guarda-la.

Bruna li va fer un bes. Després, Pasqual i Joan es van abraçar també a ell.

—Mentre tots dubtàvem, precisament tu, Ismael, t'has llançat al riu —va dir Pasqual—. El teu caràcter l'ha salvada!

I van ressonar de nou els més forts aplaudiments. Ismael, davant aquell agraiement, va deixar anar unes llàgrimes. Pasqual va entendre el que sempre havia intuït. Ismael necessitava sentir-se estimat.

Efectivament, el pas dels dies li van donar la raó. Els pares i els germans es mostraven cofois. Els amics el buscaven per a jugar. Bruna i les amigues, el buscaven a l'hora del pati. Ismael corresponia als uns i als altres. Se li havia girat el caràcter. I havia aconseguit integrar-se en una colla de companys.

Potser a partir d'ara, va pensar Pasqual mentre el veia jugar amb passió a futbol, si continuen mostrant-li estima, redreçarà el rumb. No és tan dolent com volia fer entendre...

El meu primer llibre

Mercé Viana

El meu primer llibre

Ahir, el dia em va regalar una sorpresa atapeïda d'alegria, de records i també d'emoció.

71

Només baixar de l'autobús, els meus ulls han dirigit la seua mirada a una senyora, gran en edat que no en grandària, que venia en direcció contrària a la meua.

—No és possible —va sonar dins el meu cervell.

Havien passat cinquanta anys. Tot just cinquanta, però jo la vaig reconèixer de seguida. Portava uns pantalons beix clar i un abric de color marró, la bufanda era de quadres que combinaven el beix amb el marró. No havia perdut l'elegància d'aquella jove de cabells negres que jo havia conegut. Per caminar s'ajudava d'un bastó de fusta amb el mànec nacràt, però els seus passos, tot i ser lents, encara conservaven el ritme de la decisió, de la fortalesa, de la seguretat.

Cinquanta anys... Mai no vam saber l'edat que tenia quan aquell setembre va aparèixer a classe nostra, però tampoc ens ho vàrem preguntar. El que sí vam saber aviat, però, era que aquell somriure amb què va dir «*Buenos días, queridas niñas*» ens anava a llevar la por, una por que

jo arrossegava d'antic, perquè no m'agradaven els silencis temorencs, perquè no m'agradava sentir retrets i crits quan no m'eixien les coses bé, perquè no m'agradava que en digueren que havia de deixar-me les fantasies al carrer per posar més atenció a les meues obligacions... obligacions, sí, això deia aquella senyora que no li semblava gens ni mica a la mestra nova que acabava d'entrar a la classe dient-nos «*Buenos días, queridas niñas*».

Seguidament ens va dir el seu nom i, a continuació, es va dirigir a la seua taula, va posar a sobre una bossa que portava, la va obrir i, sense tardar, en va treure un llibre de contes.

—*Esto es un libro, como podréis comprobar, dentro de esta bolsa hay muchos más. Son libros que esperan ser leídos por vosotras y que los protagonistas de sus historias esperan hacerse vuestros amigos...*

Tot seguit ens va a dir en una llengua que ens va sorprendre:

—Vinga, criatures! Que no aneu a ajudar-me a posar-los en un lloc d'honor?— I en aquell moment, també vam descobrir que la mestra sabia parlar la llengua que no ens deixaven parlar a l'escola, cosa que ella sabia molt bé. Potser per això aquella mestra jove, filla de mestres republicans valencians, ens va fer sempre les classes en castellà, però quan parlava amb nosaltres personalment ho feia amb la llengua que ella i nosaltres havíem sentit sempre.

Jo m'havia traslladat a viure a la ciutat uns mesos abans i va ser ordenant els llibres que tan pacientment

haviem deixat en capses les meues filles, que el vaig descobrir, assumint la vellesa, portant amb orgull les milers d'empremtes que, a través dels anys, havíem deixat a les seues pàgines totes les seues lectores. *La princesa que tenia los dedos mágicos* era el seu títol. Jo el vaig agafar i un calfred va recórrer el meu cos i no vaig poder recordar tots els cops que jo havia obert aquell llibre i que tantes nits me n'havia fet somniar en un món que només podia viure'l en somnis. El vaig olorar i em va omplir completament aquella olor de records i de fantasies. «El meu primer llibre», vaig dir amb una veu que somreia.

Ahir, però, a unes passes de la persona que me'l va regalar, tornava a recordar la mateixa emoció que havia sentit en retrobar-lo, tornava a recordar aquell darrer dia de curs que donya Pepita, aquella jove mestra de cabells negres com la nit, d'ulls verds com la mar i un somriure de conte, se'm va dirigir i em digué amb una dolçor especial.

—En acabar la classe vull que te'n quedes una miqueta. He de parlar amb tu.

—Sí —li vaig dir un xic desconcertada.

Les companyes em van mirar encuriosides i jo vaig arronsar els muscles, tan estranyada com elles.

Tot i saber que no havia fet res que em pogués recriminar la mestra, una sensació d'intranquil·litat començà a apoderar-se de la meua ànima i les preguntes a floraren com si foren bolets a la tardor. Estarà enfadada perquè he entrat l'última del pati? Serà que no li ha agradat com he actuat a la funció de teatre que hem fet aquest matí?...

Malgrat tot, jo em contestava que no, que no podia estar dolguda amb mi ja què m'havia parlat amb aquella dolçor que et regalava quan tot anava bé, perquè, tot s'ha de dir, donya Pepita també perdia el somriure i la dolçor de la veu quan alguna de nosaltres ens passàvem de la ratlla...

Entre abraçades i consells, la mestra anà acomiadant-se de cadascuna de les meues companyes de classe i jo, amb els nervis jugant a la tarara, esperava amb afany que totes eixiren de la classe i que em deixaren sola amb donya Pepita per assumir el que haguera d'assumir.

Només ens quedàrem les dues a soles, ella es va asseure a la seua cadira i em va tornar a mirar només com ella sabia fer-ho mentre em deia:

—Ui! Com estàs de seriosa! Que et passa res, perleta? Apa! Acosta't a la taula que tinc una cosa per a tu.

—Una cosa per a mi? —vaig respondre jo, alhora que em dirigia al seu costat.

Ella no va contestar. Va obrir un dels calaixos de la taula i en va treure un paquet. L'embolcall era de paper amb flors de colors.

—Com que demà és el teu aniversari, ací tens una cosa que vol estar amb tu —em digué.

Jo el vaig agafar sense creure-m'ho. Ella sabia que l'endemà faria onze anys! Tenia el paquet entre les mans sense atrevir-me a badar boca.

—Que no el vas a obrir? —em preguntà amb ulls de pilleta.

—Ah! Clar que sí! —vaig contestar mig trontollada.

Amb les mans tremoloses vaig obrir aquell paquet amb tota la cura del món per no trencar ni un centímetre d'aquell paper de flors tan bonic i, de sobte, hi aparegué. Allí estava el meu llibre preferit: *La princesa que tenia los dedos mágicos*.

—És per a mi? —vaig aconseguir dir-li.

—És el meu regal d'aniversari, perleta. Quantes vegades l'has llegit? Doncs ja és hora que el tingues tu. Et pertany.

Jo el vaig estrènyer contra el meu cor i vaig notar que els meus ulls s'omplien del líquid transparent de la felicitat.

—És el meu primer llibre, donya Pepita —vaig encertar a dir.

—Doncs espere que no siga l'últim —em contestà amb el seu somriure dolç.

D'aleshores d'ençà, aquell llibre em va servir de companyia a les nits. I fins i tot me'l vaig a aprendre de memòria...

Estes i altres coses em venien al cap quan jo amb decisió em vaig posar al seu davant enmig de la vorera i li vaig dir tot seguit, sense permetre'm ni una pausa:

—Bon dia, donya Pepita, supose que vostè no em reconeix, però jo sí i, en veure-la, no he pogut deixar de saludar-la. Sóc Lucia Martínez, una antiga alumna seua que fa molts anys em va regalar el meu primer llibre.

La meua mestra, perquè per a mi sempre serà la meua mestra, em mirà amb atenció i regalant-me un somriure de fa cinquanta anys em respongué:

—Lucia, quant has canviat, filleta! Estàs guapíssima! Clar que me'n recorde!

—De veritat? —li vaig preguntar amb la sorpresa que se m'eixia per tots els porus del cos.

—I tant que sí, filleta! Què has fet durant aquests anys? Vius a la ciutat? A què et dediques? Per què no anem a una cafeteria i m'ho contes tot?

Com estava jo d'emocionada!, no em podia creure que, després de tants anys, anava a entrar a una cafeteria a xerrar de la meua vida amb una de les persones més admirades per mi, amb la dona que em va obrir les portes al món de la lectura, a eixe món on tot és possible, amb la mestra que va aconseguir que jo descobrís els contes d'Andersen, els contes dels germans Grimm, les faules d'Iriarte i Samaniego... Després, amb els anys, vingueren les lectures de l'adolescència i la joventut i també la curiositat per descobrir tot el que guardaven els llibres de filosofia, d'economia... Quantes coses atresoren els llibres!

Donya Pepita m'agafà del braç i començarem a caminar juntes cap a una cafeteria que hi havia a prop d'on s'hi trobàvem i, a cop calent, un munt de pensaments s'amuntegaren al meu cap. No sabia per on començar a contar-li el que m'agradaria comunicar-li, no sabia com dir-li que mai li agrairia prou que ens portés aquella petita biblioteca a la classe, perquè en aquell temps encara no teníem una biblioteca municipal al poble. Es crearia passats uns anys. No sabia com dir-li que gràcies a ella jo em vaig prometre que algun dia seria mestra i que somriuria als meus alumnes com ella ho feia a nosaltres i que

ho vaig aconseguir quan els meus pares se'n van anar a viure a un poble al costat de la ciutat, cosa que em va permetre treballar i estudiar alhora. No sabia com...

—A poc a poc, Lucia, m'ho contaràs tot a poc a poc. Tenim tot el temps que vulguem per a xerrar —em digué, com si endevinés els meus pensaments.

Jo la vaig mirar i ella em tornà la mirada. A l'instant, totes dues esclatàrem una rialla.

Pólvora de fades

Silvestre Vilaplana

Pólvora de fades

81

Pólvora de fades en l'aire. Guspises que la llum de la finestra mig tancada il·lumina i amaren la cambra de partícules etèries, d'un joc amb els somnis.

—Em sents?

La veu recorda el remoreig del sol de matinada quan esclata la primavera, la dolçor de les primeres maduixes, els primers besos d'un infant.

—Em sents?

Fa que sí tot movent el cap amunt i avall i prova de deixondir-se, però no està segur si aquesta veu és real o només forma part d'una quimera que rescata espectres del fons de tot dels anys. El seu cos està molt dèbil i pot notar com es difumina el temps a mesura que el cor se li accelera.

Primer dia de classe. Batecs de l'esperit desbocats. Una nit sense haver dormit a penes, remenant entre els llençols el pes d'una vocació, d'una il·lusió que fa anys que espera. La porta s'obre i les mirades de tots els alumnes es fixen en aquell jove professor que intenta somriure per amagar els nervis.

—Coneixeu la història d'Àlicia? —comença amb un to que vol que sone càlid i afectiu.

La nena que segueix un conill cap a la seua lloguerera arrossega amb ella cap al seu món de meravelles uns infants d'ulls esbatanats que comencen a descobrir a poc a poc l'encanteri que s'amaga en les narracions.

Només és el primer dia i està content. Ell té un pla, un objectiu que està per damunt de flexions verbals, de sintagmes o d'estructures oracionals. Ell vol fer-los sentir, alimentar els horitzons de la imaginació, trencar les fronteres amb el món de la fantasia. Sap que si ho aconsegueix farà que aquells nens siguen especials, més feliços, millors persones.

La veu que li preguntava es fa més prima i ell s'adona que no ha arribat sola a l'habitació, que una petita remor, com de fulles arrossegades en la tardor, també l'acompanya. Hi ha més gent, però la pólvora de fades brilla massa i no pot encarar la vista per esbrinar qui més ha vingut. Intenta posar-se la mà als ulls per protegir-se de la llum, però no pot. Nota les mans molt pesades, impossibles d'aixecar, com fatigades i plenes de neu.

—No cal que t'hi esforces —diu la veu—. Estem amb tu.

Li posa una mà càlida sobre el front que li transmet serenor. Una tranquil·litat antiga i il·lusionant que feia molts anys que no sentia, una placidesa que recorda de quan era nen i també estava malalt, de quan la seua àvia anava a veure'l perquè estava enfecat i li explicava contes, velles històries que la dona inventava o rememorava,

narracions del fons del temps que l'apassionaven. Aleshores, cloïa els ulls i es deixava véncer per la febre i per personatges d'un món rural desaparegut amb animals que parlaven i herois de vida senzilla. Ara, també es ren-
deix a la mateixa pesantor tèbia de nen afeblit.

—Torna-me-la a contar.

I no sap si el record d'aquells mots ha travessat el temps i ha pensat aquelles paraules o si les ha dites realment. I no està segur si torna a estar acompanyat de l'àvia o per aquella veu que l'acarona i que el vol calmar perquè comença a estar molt espantat.

El dibuix de Peter Pan estava mal pintat. Les ratlles fosques del contorn deformaven el rostre del nen que no volia créixer i el color verd de la roba escapava dels límits de la figura i envaïa l'espai en blanc que l'envoltava. Però no importava. Aquell dibuix era seu. Tenia el seu nom i el dels nens de la classe. L'havien fet entre tots i ara l'usaven com a regal d'un comiat que feia esforços per semblar que era alegre. Al cap i a la fi era ell qui partia, qui tindria l'any següent alumnes de més edat, qui deixava aquells petits per batallar amb joves amb pressa per ser grans i enfrontar-se a la vida. Era ell qui se n'anava després de tres anys d'aventures amb aneguets lletjos que han d'aprendre a estimar-se a ells mateixos, de soldats de plom enamorats de ballarines i de fades que viuen en flors enmig de boscos impossibles. Aquell era el seu llegat i sabia que els nens mai no el deixarien perdre.

Donà les gràcies i s'esforçà per no emocionar-se. Una fotografia de record per retenir un moment impossible

d'oblidar i un munt de besos i abraçades. El seu vaixell partia i atracava en un nou port ple d'intrigues desconegudes.

El mormoleig augmenta. Li sembla que cada vegada hi ha més gent en aquella habitació. És un soroll conegut, amic. Li recorda el murmuri d'una aula. Aquella melòdica bonior que pujava i baixava com les onades. Una ondulació formada per paraules petites, per fragments de converses que sempre l'havien acomboiat com la banda sonora de la docència.

Li agrada aquell so. Li recorda el temps en què era jove i cada sessió de classe era una il·lusió, un espai on viure per unes hores com un personatge de novel·la amb el seu particular argument, obert a totes les peripècies. Hi havia amagat un gran tresor, que era descobrir als alumnes la fascinació de la literatura. Hi havia uns dolents per combatre: la ignorància i aquells que consideraven prescindibles els mons de la imaginació. I també diversos mapes per arribar a la meta: cadascun dels llibres que usava i li servien de guia. I ell, enmig de tot. Lluitant contra les adversitats, superant proves per regalar el tresor més preuat a cadascun dels alumnes amb qui havia aconseguit completar el viatge: gaudir del plaer de la lectura.

Potser era per això que li agradava la remor de les paraules xiuxiuejades a l'aula, perquè era com el clapoteig del mar quan comences una aventura.

—Digueu-me Ismael —pronuncià el primer dia quan va cloure la porta i es va enfrontar a les lluernes expectants dels nous viatjants.

Aquell no era el seu nom. Era un abracadabra que permetia tripular un vaixell a la recerca d'una balena blanca. Ara els personatges amb què dibuixa el món entre el fum fantàstic de les paraules són diferents perquè els ulls que els llegeixen són més grans. Però la màgia és la mateixa i la voluntat de fer-la entendre continua alimentant-se de les mirades brillants, dels somriures que emergeixen rere un bon desenllaç, de la lleu obertura d'uns llavis que beuen ansiosos les històries que ell els presenta. Solquen els mars i són pirates, o petits prínceps perduts en deserts d'incomprensió i porten correus secrets sobre les estepes siberianes mentre aprenen a estimar la furtiva dama de la reina de França que amaga un gran secret i els agermana. Tots per un...!

Tanmateix, ell sempre està sol. Millor dit, no hi ha persones al seu costat quan arriba la nit, perquè realment no està mai sol. Hi ha els llibres que el sostenen en el pas dels anys, mentre veu passar al seu davant infants que són com una pàgina en blanc, que després esdevenen adolescents que van descobrint l'alè del món i els sentiments amb els llibres que ell els proposa. I que, més tard, són petits homes que acaben partint cap a les seues itaques amb l'ànima tatuada amb els textos que ell els ha il·luminat, escrits que els serviran d'antídot en les nits més fosques i solitàries, quan els criden les sirenes de la vida.

Vol parlar. Explicar a aquelles ombres que la llum que l'envolta no el deixa veure, que encara té records, que ha viscut moltes vides i que ha engendrat milers de somnis.

Però li sembla que ja no té paraules, que no pot reunir els ànims suficients per articular-les.

—Ho sé —li diu la veu amb to de consol—. Ho sabem.

Fa un esforç i, entre la llum bromosa, pot distingir per fi la gent que l'envolta. L'habitació és plena i a poc a poc reconeix tots aquells que un dia passaren per les seues aules. Identifica la mateixa mirada encativada de sempre, els somriures embadalits de quan els acabava de contar un conte. No han vingut sols. Amb ells n'hi ha d'altres. Ara ja sap on està i què està passant, però li estranyen aquelles presències. Pensa que l'habitació d'un hospital on un vell professor es mor no és lloc per a llops que parlen, per a pirates de pota de pal o per a nans amb somriures oberts i barrets en forma de con. Tampoc no sap què fan allí els mosqueters de sa majestat ni una petita fada que els sobrevola omplint-ho tot de pólvores màgiques.

La veu ara ja té rostre. El d'una nena que es va adormir sota un arbre per viure un somni meravellós, el de la seua petita Alícia amb qui tot va començar.

—Ara vindràs amb nosaltres —li diu—. Restaràs en el nostre el món, en el món de la imaginació i els somnis, en l'univers que tu has estat capaç de mostrar a tanta gent durant dècades.

I ja no té por encara que sap que es mor. Es deixa acompanyar per la mà d'Alícia, per les fades que aixequen núvols d'estrelles al seu pas, i pels somriures dels nens que el temps ha fet créixer amb la llavor màgica de la lectura a dintre. Per tots els que gràcies a ell seran capaços de viure moltes vides, les vides dels llibres. I somriu.

Tarda de teatre

Care Santos

Tarda de teatre

Ensenyar és un exercici d'immortalitat

89

Rubem Alves

El so de les trompetes que anunciava el començament de la representació va espantar Walter Roche, el vell mestre de poble. Havia fet un viatge llarg i esgotador fins a Londres, només per ser allà. El vell mestre no havia vist mai tanta gent junta, ni tan cridanera. El soroll li va semblar atabalador, la gentada s'apilonava davant les portes de l'edifici, hi havia empentes i fins i tot gent que perdia els nervis. Aconseguir un espai, ni que fos minso, dins del pati o en alguna de les graderies de dalt semblava cosa de vida o mort.

El vell Walter Roche va haver de consultar un cop més el paper on duia les instruccions. Allà hi era tot el que havia de fer i molt ben explicat. El va treure amb compte del sarró i va aclucar una mica els ulls per llegir-lo: *Aneu fins a la tercera porta i allà pregunteu per un home que es diu Peele. Mostreu-li aquesta carta, escrita pel meu puny, i ell us menarà fins al vostre seient. També us donarà un coixí perquè*

estiguen més còmodes. Sense el coixí, potser el drama us semblaria massa dramàtic.

El seu alumne d'altres temps encara conservava l'alegria de sempre. Té molt mèrit envellir de bon humor, va dir-se Roche, que no se n'havia sortit gaire. Mentre s'entretenia a buscar la tercera porta i aquest Peele que la lletra anomenava, el mestre Walter Roche pensava que ell no hauria estat capaç de viure-hi ni un quart d'hora, en un lloc com aquell. I també pensava que si no fos per la carta —maleïda carta— no seria allà.

Durant la seva llarga vida com a mestre, Walter Roche va conèixer dotzenes d'alumnes. Seria un exagerat, a més d'un presumit, si digués que sempre va saber que el fill del guanter arribaria tan lluny. Quan algú li ho preguntava —cada cop més sovint— sempre parlava d'ell fent servir les mateixes paraules: empenta, alegria, ganes d'entendre el món d'un nen al qual encara recordava. De fet, es feia difícil dir què el feia tan especial. Un cop va saber veure un gest de les seves mans, un rictus dels seus llavis... Era un noi escollit pel destí, no hi trobava cap més explicació. Els déus, vés a saber quins, l'havien volgut. Hi ha coses que no es poden explicar de cap més manera.

Finalment, va trobar la porta. Al davant, un home s'esperava. La seva única feina allà era controlar una multitud incontrolable. S'hi va acostar com va poder i li va ensenyar el paper. Per resposta només va obtenir un somriure amable, el primer del dia, que li va agrair com si fos un regal. Per fer-se entendre entre els bramuls de la gentada, l'home va haver de cridar-li a cau d'orella.

—Veni amb mi, senyor —va fer, abans d'entrar al teatre per la mateixa porta que abans vigilava.

Les velles cames del mestre encara eren fortes. Pujar a la primera galeria no el va cansar gaire. Un cop allà, el guia va recórrer el passadís que feia la volta a la graderia del públic fins a arribar al balcó dels músics, que quedava al mateix temps a sobre i dins de l'escenari. Era el mateix lloc que ocupava la reina amb el seu seguici si algun cop li venia de gust veure les representacions. Walter Roche, que no estava acostumat a aquesta mena de tractes de favor, es va neguitejar una mica de veure's en aquest lloc.

—El seu coixí, senyor —va fer l'acompanyant, atansant-li un rectangle encoixinat vermell que s'havia de posar entre les natges i la fusta del seient.

Abans que Walter Roche li ho pugui agrair, el guia ha desaparegut. Al balcó ja es preparen els músics, i li dediquen algun somriure. Ell correspon amb timidesa d'home fora de lloc.

El vell mestre tenia una vista fantàstica de les graderies atapeïdes de gent. En aquests minuts que faltaven perquè la representació comencés pensava que li hauria agradat més, i li hauria semblat més just, seure amb els altres, ocupar el seu petit espai entre la gentada, fins i tot a canvi de rebre algun cop de colze o algun crit a l'orella. Al capdavall, què havia fet ell per merèixer un tracte preferent? O, com sempre havia mirat d'ensenyar als seus alumnes, quina diferència hi ha entre un home i un altre perquè alguns es considerin dignes de rebre favors?

Com que li agradava fixar-se en les coses, va entretenir l'espera buscant detalls en l'escena. Colors alegres en els vestits de les senyores. Clofolles de cacauet que algun espectador mort de gana llançava al pati. Les salutacions a crits d'un parell de veïns contents de trobar-se al teatre, per bé que cadascú en un pis i un extrem diferents. Algun bocí de les converses que van arribar a les seves oïdes tractava de l'argument d'alguna altra obra.

A Walter Roche, el vell mestre, van venir-li al cap aquelles representacions teatrals de l'escola, sempre tan desendreçades. Els nois tenien vergonya, o no se'ls sentia. Tenien veus d'ocellet espantat. I allà era ell, repetint un cop i un altre les mateixes coses, perquè en això consistia, en part, la seva feina: a dir sempre el mateix amb la mateixa infinita paciència. «Has de parlar més fort, t'has d'imaginar que els teus pares s'han assegut a l'última fila, has de vocalitzar, has de recitar de manera que s'entengui bé allò que vols dir. Perquè, a veure, tu saps què dius?» El petit actor movia el cap a totes dues bandes, i s'emmurriava. «Ho veus! Doncs és aquest, el problema! Com vols convèncer el públic si no saps de què?»

Ara potser el confonia amb un altre. A la memòria d'un mestre hi són tots els alumnes que ha tingut, però de vegades els detalls s'esborren una mica. Juraria, però, que era ell qui es posava sempre tan nerviós abans de sortir, com si a cada representació escolar s'hi jugués la vida. Ara ho ha entès: se la jugava. I escrivia el pròleg del seu futur, vet-ho aquí. Hi ha coses que un mestre pot saber abans que la resta del món ho faci. Ves quina sort!

Eren representacions on tots patien de valent. Fins i tot el professor de grec i llatí, sempre tan estirat, que es vantava d'haver estudiat a Oxford i sempre deia que els alumnes no tenien talent per la llengua grega, va aplaudir de valent, amb entusiasme sincer. O la mare del noi, la senyora Mary Arden, asseguda a la segona fila amb les mans juntes sobre la falda i una fesomia severa però plena d'orgull. Una fesomia com de preguntar-se: «A veure quina una us n'empescareu, ara?» Tampoc ella no podia dissimular la seva preocupació. I si el fill quequejava? I si queia? I si se'n reien d'ell? La dona patia pel fill sensible, el fill amb gustos estranys, el fill que no es feia amb ningú perquè només pensava en les seves coses. El caragol sense closca que ella havia de protegir de tot i tothom.

Va ser el vell mestre, el Walter Roche, qui la va fer venir un dia i li va donar un consell. Coneixia el deixeble, li va dir, es pensava que l'havien d'ajudar i ell sabia com.

—El llibreter Jenkins és molt amic meu. Ell també pensa que el vostre fill podria treure molt profit si pogués llegir cada dia.

—Però nosaltres no som prou rics per comprar llibres —va dir Mary Arden.

—D'això, precisament, li volia parlar. Si el vostre espòs ho creu oportú, el noi podria anar a cal llibreter un parell d'hores cada tarda.

La Mary Arden va dubtar. Era una proposta una mica estranya.

—El meu marit és en un dels seus viatges de negocis —va murmurar, per bé de guanyar temps, abans d'afegir:

—Però si vós penseu que li aniria bé...

—N'estic segur —va dir el mestre—. Seguir els anhels del cor és una manera de no perdre's mai.

El segon toc de les trompetes va retornar Walter Roche al seu lloc al balcó del teatre. El coixí era allà on havia de ser, però no era suficient: els seus ossos massa plens d'arestes se li clavaven a la cadira i li feien mal. Començava a preveure que la funció se li faria massa llarga.

Però així que va sortir el presentador (a qui anomenen corifeu) per demanar al públic la gràcia del vistiplau, el seu interès va renéixer. El tema de l'obra li va agradar, el vestuari era ric; la dicció, dolça; el ritme, ple de música i l'argument prometia emocions autèntiques. Walter Roche es va posar bé al seient i es va deixar guiar pel seu cor.

L'obra es deia *El rei Lear*. La música va començar a sonar i els actors van sortir tots junts a escena. El vell rei i les seves tres filles. Sa majestat es veia cansat. Necessitava saber de quina mena era l'amor que inspirava en les tres hereves. Un examen amb finalitats pràctiques: el regne s'havia de repartir. El rei era un brètol que no entenia res de res i l'obra més aviat recordava un conte de fades. Walter Roche en va gaudir molt. Els contes sempre li recordaven la mare, la vella dida, el bosc al costat del poble, els hiverns de la seva infància. Els gustos són fills de les emocions autèntiques.

—Londres és molt lluny —li va dir al seu alumne, quan ja era prou gran per equivocar-se sol.

—Ja ho sé, però és allà on trobaré allò que busco.

—Llavors et desitjo sort.

—Sense vós jo no... —va començar a dir.

—Bestieses! Jo he fet sempre el mateix, amb tu i els altres!

Però el noi, ja un home, no acabava de marxar. El mirava fixament.

—M'heu de prometre una cosa —va dir—. Que si me'n surto, em vindreu a veure.

—A Londres? —ho va dir com si Londres fos més enllà dels abismes on se suposava que s'acabava el món—. Londres és massa lluny!

L'alumne, decebut, va callar. El mestre, avergonyit, també.

—Us escriuré —van ser les paraules que van acompanyar aquell comiat sense adéus.

Molts anys després, el vell mestre Walter Roche es preguntava com havia pogut trigar tant a anar-hi. Per què no va contestar les invitacions que anava rebent. Per què va ronsejar. Fer que els altres insisteixin és una forma d'arrogància. Es va renyar per dins: mai no va creure's un home important. Va fer el seu ofici tan bé com va poder, res més. Desconeixia què va poder aportar ell a l'home que ara es movia sobre l'escenari com peix a l'aigua. No podia creure's que les paraules que escoltava bocabadat tinguessin res a veure amb la seva història, amb la seva feina. Només havia d'admetre el seu eco clàssic, de paraules condemnades a ser perdurables. Allò que escoltava li semblava en tot superior a ell mateix.

La primera carta va arribar només poques setmanes després d'aquell comiat matusser. *Tinc una feina. Una de*

petita, en un teatre: sóc apuntador. Escric un drama en les estones lliures.

La segona, tres mesos més tard: *Sóc actor, debuto diumenge. Només tinc tres línies, però per alguna cosa s'ha de començar, oi? Alegreu-vos per mi, potser la meva primera obra serà representada.* El corresponsal, esgotat per la feina o desanimat per la manca de respostes del mestre, va espiar més les lletres, però mai no va deixar d'escriure'n. *M'han escollit per formar part de la companyia d'actors de Lord Chamberlayne's. Representem amb molt èxit una obra de Ben Jonson i jo faig el segon paper. Progresso! Confieu en mi. Me'n sortiré!*

L'espectacle ja s'acabava i a Walter Roche ara li sabia greu. Quina sorpresa, n'havia gaudit molt més que no es pensava. Els actors no defallien, malgrat el cansament, i el públic ara semblava més animat que abans. La darrera intervenció de la banda de músics va merèixer un aplaudiment eixordador. Van començar a repicar les campanes de l'església del costat, contentes d'afegir-se a la festa. Les trompetes van sonar de nou. La nit queia com un teló.

Els actors van sortir a saludar i van ser rebuts com uns herois. Un rere l'altre van fer les seves corredisses per l'escenari, joves, plens d'energia. El vell mestre notava que els batecs del seu cor volien córrer. Va buscar la carta que havia rebut només feia un mes. Per alguna raó, necessitava veure-la en aquell moment, tocar-la. Feia una estona que li semblava que formava part d'una estranya rondalla, que la realitat s'havia esvaït.

Va llegir: *Benvolgut mestre. Us saluda amb tot respecte un dels nous amos d'un teatre preciós al barri de Southwark, a la riba del riu Tàmesi. Li hem dit The Globe perquè volem que s'assembli en varietat i riquesa a la Terra mateixa. A partir d'ara escriuré pel seu escenari i pel seu públic i tot el que surti de la meua mà serà estrenat. La propera obra du per títol El rei Lear i res no em faria més feliç que veure-us-hi el dia de l'estrena. Ja sé que teniu feina i que Londres és massa lluny, però aquest alumne que us estima se sentiria molt afortunat de rebre-us. Em penso que gaudireu de l'espectacle. Amb afecte, sempre vostre, William Shakespeare.*

Quan el vell mestre de poble Walter Roche va aixecar per darrer cop la vista del paper va reconèixer sobre l'escenari la brillantor del destí en el gest i la mirada del seu alumne William. Va somriure, content d'haver vingut. William també, amb una mirada humida de felicitat. Sobre l'escena i sobre la ciutat, la nit havia esdevingut un sostre pel gran teatre del món.

El pont de la Milena

Joan Manuel Gisbert

El pont de la Milena

Aquesta història breu neix d'una barreja de diverses situacions reals. I és, sobretot, la plasmació condensada d'unes idees a través de la seva sublimació, combinant la realitat amb una recreació literària que la perllonga i l'amplia, (sovint [mal] anomenada ficció).

101

El decurs de l'existència de vegades ens ofereix fets inesperats que ens porten per uns moments a un estat proper a la joia total. Són instants de plenitud que donen sentit a la nostra vida i ens queden en la memòria per sempre.

En Bernabé Costa n'havia gaudit de diversos en la seva vida. Aquesta crònica en narra un dels més singulars.

Era ja el setè any que feia Llengua i Literatura a grups de tercer i quart de Secundària. Mantenia bona part del seu entusiasme inicial, tot i que l'havia anat moderant una mica cada any a causa de l'escassa o gairebé nul·la resposta de molts dels alumnes a qui havia intentat contagiar la fascinació per les bonances i els plaers de la lectura.

No obstant això, al cap de poques setmanes d'haver començat aquell nou curs ja havia comprès que una de les classes de tercer tenia moltes possibilitats. El seu nivell mitjà d'interès i sensibilitat estava molt per sobre del que era habitual. En molts aspectes, era el millor grup que havia passat per les seves mans. Les bones referències que els precedien estaven justificades.

Tal com acostumava a passar, eren les alumnes, si bé no totes, les que donaven millor resposta a les seves propostes i estímuls; però també entre els nois n'hi havia alguns que destacaven per la seva receptivitat i disposició inusuals.

Va estar dos trimestres promovent entre ells lectures de molt diverses menes i maneres: solitàries, compartides, lliures, recomanades, personals, col·lectives, intercanviades, silencioses, en veu alta, a l'institut, a casa de cadascú, en qualsevol moment o lloc que s'escaigués...

No era gaire partidari dels treballs convencionals, malgrat que alguna vegada n'havia de proposar algun. Tendia, això sí, a demanar-los que plasmessin, de paraula o per escrit, quins moments del text els havien colpit més, tant pel que deien o significaven, com per de quina manera ho deien. Els repetia sovint que en les arts del llenguatge, com en totes les altres, els aspectes formals tenen una gran importància.

Un dels seus desitjos més grans era fer-los entendre que un autor narratiu no és un guionista que ha d'anar al gra de la manera més ràpida, efectiva i planera possi-

ble, sinó que ha d'aconseguir el màxim resultat expressiu amb la preciosa matèria que maneja, que no és sinó el llenguatge. Té molta importància, és clar, la història que s'explica, però també gaudir i valorar com està explicada. En això hi insistia sempre.

Al començament del tercer trimestre els va proposar dos tipus de treballs breus: formulació de frases sintètiques que expressessin la seva idea de la lectura i creació de contes misteriosos o fantàstics molt breus, gairebé instantanis (sovint anomenats [espantosament] *microrelats*).

Doncs bé, això va ser precisament el que va donar lloc al que ha inspirat aquestes pàgines, allò que en Bernabé Costa mai no oblidarà.

La collita de frases sobre la lectura va ser abundant. Les que més van agradar a en Costa van ser:

*Llegir és viure
aquelles parts de la teva vida
que sense els llibres no podries.*

I també:

*Llegir de debò és aconseguir
que les coses que et diuen les paraules
corrin per la teva sang com a teves.*

I la seva preferida va ser:

*Llegir és desitjar
que tota l'eternitat sigui en els llibres.*

Tenia una construcció diàfana, i expressava una identitat suprema entre literatura i vida. Li va semblar gairebé perfecta.

Era de la Milena, una alumna que s'havia incorporat aquell curs a l'institut. Havia arribat a Espanya amb els seus pares, des de Ljubljana, quan era molt petita. Una noia de l'Est, com de vegades solien anomenar-la, encara que a la Milena no li agradava l'apel·latiu, ja que es considerava, amb raó, de procedència centreeuropea. I, com acostuma a passar en persones com ella, dominava el català amb més riquesa i precisió que molts dels seus companys.

No va ser només la seva frase sobre la lectura la que més va agradar a en Bernabé Costa. També, i encara amb més diferència, el seu estrany i condensat text, escrit, com sempre, amb la seva acurada cal·ligrafia:

104

El pont de la Milena

El Gran Amfitrió

Un dels seus plaers més grans és anar obrint els espais de la seva casa immensa als convidats i deixar que s'hi moguin lliurement. És llavors quan el que és invisible surt a la llum. Del silenci brollen rius de paraules, éssers molt diversos poblen les estances, mons propers i remots prenen forma, llocs sorprenents es desenvolupen i s'hi produeixen vivències de molts tipus.

El Gran Amfitrió, propici i acollidor, els guia i acompanya durant una estona i, després, molt a poc a poc, es va retirant a les seves estances i els deixa al seu aire, creixent i gaudint per ells mateixos.

En Costa de seguida va pensar que allò no ho havia escrit la Milena. Ella redactava bé, però aquell text excedia les seves possibilitats. Era un relat metafòric amb un rerefons enigmàtic, ja que, qui era aquell Amfitrió: un artista misteriós, un bibliotecari universal, un mag secret, un arquitecte genial, un personatge simbòlic ambigu...?

—No està gens malament, però, digue'm, on l'has trobat? —li va preguntar en Costa, sense to de retret, en un moment en què ningú no els podia sentir.

La Milena va posar cara de sorpresa i va respondre:

—L'he escrit jo, Bernabé, t'ho asseguro. —I deia la veritat.

El timbre que els convocava a les seves classes respectives va posar fi a la breu conversa.

Durant la resta del dia, i sobretot a la nit, ja a casa, en Costa no va deixar de pensar en aquell text. Les frases li sonaven, li semblava que les havia llegides feia poc, però no aconseguia situar-les. Va fullejar llibres, especialment els dels autors que havia recomanat més aquell any. Els tenia molt treballats, però no va trobar en cap aquell fragment ni cap altre que s'hi semblés. *El Gran Amfitrió* no era en aquells volums, ni en cap altre llibre o publicació que existís, però això en Bernabé encara no ho sabia.

Els dies següents, ho va tornar a preguntar diverses vegades a la Milena i ella li va donar sempre respostes evasives, fins que va considerar que ja havia arribat l'hora de desvetllar el secret. I li va encantar fer-ho:

—Vaig escriure la història perquè algú que és a milers de quilòmetres d'aquí m'ho va demanar.

—Com és possible que algú t'hagi demanat una cosa així? —va preguntar en Costa, perplex.

—Ell me la va dictar perquè te la donés —va aclarir la Milena amb un somriure enigmàtic.

—Qui és... ell? —va inquirir en Bernabé Costa, sense poder-se ni imaginar la resposta.

—En Ruy Barnes.

—En Ruy Barnes??! I tu de què el coneixes?

En Barnes era, i continua sent, un dels autors de novel·les transreals per a lectors joves i adults que en Costa més admira i recomana als seus alumnes. Viu a Baltimore. Escriu en anglès i, de vegades, en espanyol.

—Li vaig enviar missatges al seu web. Ho faig de vegades, sobretot amb músics i actors, però gairebé mai no em fan cas. En canvi en Barnes sí, i finalment em va respondre. Jo li havia explicat que m'agraden els seus llibres gràcies a tu, que sempre ens en parles i fas que els llegim, bé, i també llibres d'altres escriptors, és clar. També li vaig explicar que ens havies demanat contes supercurts. Llavors en Ruy Barnes em va dir que com a reconeixement i homenatge a tu en crearia un a la seva manera.

En Bernabé Costa ho va comprendre de sobte. El Gran Amfitrió... era ell, sublimat, i, per extensió, tots els que obren portes, finestres i camins als nous lectors perquè descobreixin i facin seus els mons inesgotables als quals es pot accedir amb la lectura.

—Va dir que el text era un regal creat per a tu, perquè sigui teu per sempre. Me'l va dictar a través de Master-voice i jo el vaig posar per escrit —va explicar la Milena, amb els ulls brillants de satisfacció.

En Bernabé Costa estava emocionat. Amb quines ganes hauria fet una abraçada ben forta a la Milena. Segurament havia estat la primera vegada, o una entre molt poques, en què s'havia bastit un pont de comunicació tan especial entre un escriptor dels grans i un professor tan lliurat a la seva feina, i tot gràcies a una alumna molt bona, capaç de tenir iniciatives magnífiques.

—Et dec una cosa preciosa, Milena —va assegurar en Bernabé, sense dissimular la seva emoció, estrenyent-li les mans amb força—. Gràcies, gràcies de debò.

—I ara, profe, no em deus res! A mi també m'ha agradat molt. Ah, i m'ho he passat molt bé tenint-te uns quants dies intrigat.

Quan es va quedar tot sol, en Costa va respirar com solem fer-ho en assumir alguna cosa que ens emplena d'alegria. Pensava que aquell fet significava d'alguna manera que la seva feina continuava tenint un sentit ple, i en continuaria tenint fins al final, perquè, per més que les coses evolucionin i canviïn, els plaers del

pensament i les arts del llenguatge continuaran formant part del nucli central de la consciència en la nostra aventura d'éssers vius en aquest indret remot de l'Univers.

**Na Mariaenganxa
i els llibres**

Caterina Valriu

Na Mariaenganxa i els llibres

—Paula, vés a treure un poal d'aigua de la cisterna. I **111**
vés alerta! —diu la mare.

—Bé, mare, ja hi vaig.

A na Paula li agrada treure aigua de la cisterna. Sentir com el poal cau dins l'aigua, fa gluc-gluc i s'omple, estirar la corda i pujar-lo, escoltar com degota pel camí i, finalment, veure com arriba al coll de la cisterna l'aigua fresca. Després, vessar-la dins el pitxer de vidre transparent i dur-lo la cuina. Però la mare sempre li diu «Vés alerta», com si fos una nena petita i pogués caure dins la cisterna. I aquella història de na Mariaenganxa que de vegades li conta la padrina... Ella ha tret aigua moltes vegades i mai no ha vist res estrany, això deuen ser contarelles del temps de na Mariacastanya.

Na Paula estira fort la corda, troba que el poal pesa més que els altres dies.

—Rebufa! Sí que és feixuc!

Quan el poal arriba a dalt, na Paula queda bocabada. Asseguda al coll de la cisterna, amb els peus dins l'aigua i les mans subjectant-se a la corda hi ha una al-

lota petitona, no més gran que un esquirol. Du els cabells llargs i cada cabell sembla que acabi amb un ganxet, i les ungles llargues i també ganxudes. I la roba espellifada, color d'empenta de frare. Els ulls verds d'aiguamarina i els capcirons dels dits arrugadets, com d'haver estat massa temps en remull.

—Quina feta! —diu l'al·lotona. Això me passa per badar. Ja m'ho diu sempre ma mare: «Vés alerta! Vés alerta! Que si bades un dia et trauran de la cisterna». I ja ho veus, estava distreta i zas! Ja m'has tret! Per badar!

—Però, però... i tu qui ets? Què hi fas, dins la nostra cisterna?

—Què vol dir qui sóc. O no escoltes la teva padrina? Ella t'ho ha dit moltes vegades: sóc na Mariaenganxa. Visc dins la vostra cisterna.

—Jo em pensava que això era una contarella del temps de la picor, de l'any u, de quan les gallines tenien dents...

—Sí, dona, de quan els animals parlaven i les pedres escoltaven i el Bonjesús i sant Pere anaven pel món... Doncs no. Ja ho veus.

—I què hi fas, dins la cisterna?

—Vigilo.

—Què vigiles?

—Els infants que guaiten o s'aboquen massa al coll de la cisterna. Si ho fan, la meva feina és espantar-los, perquè no ho facin més. Podrien caure.

—I si cauen?

—Uf, si cauen, quina feta! Me'ls he d'endur.

—Endur? On?

—Al *País dels Infants Caiguts dins la Cisterna*, un país humit, fosc i avorrit, on qui hi va no en torna.

Senten passes, algú s'acosta. Na Mariaenganxa demana a na Paula que l'amagui, perquè és millor que els grans no la vegin. La nena la porta al jardí i la deixa amagada sota una heura. És hora d'anar a dinar i li diu que després hi tornarà i reprendran la conversa. Mentre està sola, na Mariaenganxa descobreix les bestioles que volten pel jardí: un caragol que estira i arronsa les banyes, unes abelles que brunzeixen, una papallona que surt de la crisàlide, un cuc que rosega una poma...

Havent dinat na Paula torna al jardí. S'asseu a un gronxador, amb na Mariaenganxa a la falda. I li demana:

—Mariaenganxa, i tu, vius tota soleta dins la cisterna?

—Sí. Som una gran família de Mariesenganxes: padrines, filles i nétes, però totes vivim soles. Cada una té la seva cisterna o el seu pou i la seva feina.

—I no us trobeu mai?

—Sí. Una vegada cada mes, la nit de pleniluni, quan la lluna s'emmiralla ben rodona en el Gorg Blau. Allà ens trobem totes les Mariesenganxes, joves i velles. Sopem, juguem i cantem, fem gresca i contem velles rondalles, mentre el vent suau arrissa les aigües fosques del gorg.

—I els altres dies, què fas?

—M'avorreixo. M'avorreixo molt i molt. Allà baix no tinc televisor, ni vídeo, ni Internet, ni tan sols un endoll per connectar res. Ni ningú per jugar, ni per parlar...

—Potser podries llegir. Per llegir no cal connectar res, ni tenir companyia.

—Llegir? No en sé, de llegir. Les Mariaesenganxes no anem a escola i ningú no ens ensenya de lletra.

—No saps llegir? Quina llàstima. És molt divertit! És com obrir una finestra al món, però dins el teu cap. És com viatjar i parlar i descobrir coses, però sense haver-te de moure.

—Potser m'agradaria aprendre'n... —diu ella amb un punt d'il·lusió.

—Si vols, pots venir a escola amb mi. Allà n'ensenyen —respon na Paula.

—Oh. Però la gent gran no em pot veure. Segur que si em veien em farien malbé. Potser voldrien esterilitzar l'aigua de les cisternes on vivim les dones de la meva nisaga, posar-hi desinfectants... Només els infants ens poden veure.

Na Paula queda pensarosa. Observa el seu entorn i prop de la porta de casa veu la seva motxilla. De cop exclama:

—Ja ho sé! Pots venir dins la motxilla, ben amagadeta. Véns a escola amb mi, i allà escoltaràs i aprendràs.

—No serà perillós? No serà massa difícil? Tu creus que en podré aprendre? —demana na Mariaenganxa.

—No passis pena. Ben segur que sí!

L'endemà na Paula parteix cap a escola amb na Mariaenganxa ben amagada dins la motxilla. A classe, na

Mariaenganxa —darrera una pila de llibres— escolta les lliçons dels mestres, fa els exercicis, comença a desxifrar les paraules, a traçar les lletres... En sortir al pati —d'amagat dels professors— juga amb tots els infants. Es llança pel tobogan, juga a conillets a amagar, a teia, a bolles, berena...

Passa el temps, s'escola l'hivern i arriba la primavera. Els arbres del pati s'omplen primer de flors i després de fulles. Na Mariaenganxa ja llegeix amb una certa destresa i segueix les classes amb atenció. Però un dia el mestre gairebé la descobreix.

—Paula, alguna cosa es mou darrere els teus llibres.

—No, senyor mestre. No hi ha res.

—Paula, ja saps que no podeu dur animalets a classe —recorda el mestre.

—Sí, senyor, no n'he dut cap —afirma na Paula.

El mestre s'acosta i aixeca els llibres. Sort que na Mariaenganxa s'ha pogut escapolar davall el pupitre. El mestre obre el pupitre, però na Maria ha estat més ràpida i s'ha llençat de cap a la motxilla. Ell es dóna per vençut.

—Devia ser un ratolí —diu, i torna a la pissarra.

Dins la motxilla, na Mariaenganxa sua i el coret li batega amb força. De tornada a casa diu:

—Paula, ja sé llegir. Ara només he de practicar molt. Seria millor tornar al meu lloc, a la cisterna. Continuar anant a l'escola pot ser perillós.

—Tens raó. Avui quasi ens han descobert. Si vols, jo et puc baixar llibres a la cisterna cada quatre o cinc dies. En tinc molts, i també en puc treure de la biblioteca del poble.

—D'acord, ho farem així.

Des d'aquell dia, na Mariaenganxa llegí un munt de llibres que na Paula li baixava dins el poal de l'aigua, ben tancats dins una bossa de plàstic per mor de la humitat. Així va ser com na Mariaenganxa es va fer amiga de n'Àlicia en Terra de Meravelles, d'en Peter Pan, del Màgic d'Oz, d'en Pinotxo, de na Magraneta, de na Rínxols d'Or i d'un munt de personatges que habiten el *País dels Contes*. I no s'avorrí mai més.

Passaren els anys i na Mariaenganxa aconseguí de muntar una acadèmia per ensenyar de llegir a les Mariesenganxes jovenetes que habitaven el pous i les cisternes d'arreu del món. I diuen, que des d'aleshores ençà, sempre han estat unes grans lectores.

Aquí s'acaba aquest llibre
escrit, il·lustrat, dissenyat, editat i imprès
per persones que estimen els llibres.
Aquí s'acaba aquest llibre que tu has llegit,
el llibre que ja ets.

jolibre

